

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Aika 09.12.2024, klo 13:00 - 15:16

Paikka Frenckellin auditorio

Käsitellyt asiat

- § 478 Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus**
- § 479 Pöytäkirjan tarkastus**
- § 480 Lielähti-Ylöjärvi-raitiotien hankesuunnitelman laatiminen**
- § 481 Kanjonin koulun ja päiväkodin uudisrakennuksen tarveselvitys**
- § 482 Kaupungin hankintatoimen tilannekatsaus**
- § 483 Yhtymäkokousedustajan nimeäminen Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän yhtymäkokoukseen 18.12.2024**
- § 484 Elinvoima- ja osaamislautakunnan varajäsenen luottamustoimen päättyminen sekä täydennysvaali**
- § 485 Valtuustoaloite eläinperäisten tuotteiden kulutuksen puolittamiseksi vuoteen 2030 mennessä - Brigita Krasniqi, Inna Rokosa ja Mitja Tapio ym.**
- § 486 Valtuustoaloite Karteroopin toiminnan mahdollistamiseksi Tampereen kaupungin tuella - Tampereen sosialidemokraattinen valtuustoryhmä**
- § 487 Tiedoksi: Nuorisovaltuuston aloite neurokirjon huomioimiseksi Tampereen kaupungissa**
- § 488 Lautakuntien ja jaostojen ym. sekä viranhaltijoiden ym. päätösten otto-oikeus**
- § 489 Tiedoksi merkittävät asiat**

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Saapuvilla olleet jäsenet

Kummola Kalervo, est. § 489, puheenjohtaja, poistui 15:14
Jussila Anne-Mari, 2. varapuheenjohtaja
Kaleva Lassi, 3. varapuheenjohtaja
Evilä Tommi
Hanhilahti Vilhartti
Hiitti Antti, varajäsen
Järvisalo Vilma
Kaivonen Kirsi
Raevaara Arne, poistui 15:03
Rokosa Inna
Schafeitel Yrjö, varajäsen, saapui 15:04
Suomela Iiris
Taina Anneli
Tapio Mitja

Muut saapuvilla olleet

Järvenpää Elina, valtuuston 1. vpj.
Mustakallio Jaakko, valtuuston 2. vpj.
Helimo Matti, apulaispormestari
Markkanen Jouni, apulaispormestari, saapui 14:20
Porttikivi Ilkka, apulaispormestari
Yli-Rajala Juha, konsernijohtaja, esittelijä
Klami Laura, lakiasiaintohtaja, sihteeri
Herrala Leeni, hallintosihteeri, pöytäkirjanpitäjä
Kannonlahti Katja, viestintäjohtaja
Nurminen Mikko, johtaja, saapui 13:07, poistui 13:44
Tuominen Ville-Mikael, kehitysjohtaja (Tampereen Raitiotie Oy), saapui 13:07, poistui 13:44
Savisaari Lauri, johtaja, saapui 13:45, poistui 14:49
Ekholm Virpi, kiinteistöjohtaja, saapui 13:45, poistui 14:51
Kalliohaka Elina, koordinaattori, saapui 13:45, poistui 14:49
Paju Kari, hankintajohtaja, saapui 14:50, poistui 15:12

Poissa

Lyly Lauri, 1. varapuheenjohtaja
Nurminen Ilmari, valtuuston pj.
Aaltonen Mikko, valtuuston 3. vpj.

Allekirjoitukset

Kalervo Kummola
Puheenjohtaja

Laura Klami
Sihteeri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Pöytäkirjan tarkastus

Pöytäkirja on tarkastettu ja hyväksytty

Inna Rokosa

Iiris Suomela

Anne-Mari Jussila
puheenjohtaja § 489

Pöytäkirjan nähtävänäolo

Yleisesti nähtäville 17.12.2024 www.tampere.fi.

Leeni Herrala, hallintosihteeri

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

§ 478

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus oli

Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

§ 479

Pöytäkirjan tarkastus

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus oli

Pöytäkirjantarkastajiksi valitaan Inna Rokosa ja Iiris Suomela (varalle Kirsi Kaivonen ja Mitja Tapio).

Perustelut

Pöytäkirja on tarkastettavana ja sähköisesti allekirjoitettavana viimeistään maanantaina 16.12.2024.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 480

Lielahi-Ylöjärvi-raitiotien hankesuunnitelman laatiminen

TRE:5282/08.01.01/2024

Valmistelija / lisätiedot:
Nurminen Mikko

Valmistelijan yhteystiedot

Johtaja Mikko Nurminen, puh. 040 801 2665, etunimi.sukunimi@tampere.fi ja kehitysjohtaja Ville-Mikael Tuominen, puh. 050 343 0700, etunimi.sukunimi@tampereenraitiotie.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaintohtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Lielahi-Ylöjärvi-raitiotien hankesuunnitelma laaditaan vuosien 2025–2027 aikana yhteistyössä Ylöjärven kaupungin ja Tampereen Raitiotie Oy:n kanssa.

Kokouskäsittely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Mikko Nurmiselle ja Tampereen Raitiotie Oy:n kehitysjohtaja Ville-Mikael Tuomiselle. He olivat asiantuntijoina läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistuivat ennen päätöksentekoa.

Perustelut

Hankesuunnitelma on Tampereen raitiotien suunnittelujärjestelmän toiseksi tarkin suunnitelma ja toiseksi viimeinen suunnitelma ennen päätöksentekoa raitiotien ratahaaran rakentamisesta. Tampereen kaupunkiseudun MAL-sopimusluonnoksessa kaudelle 2024–2027 on 0,3 milj. euron valtiontuen varaus Lielahi-Ylöjärvi-raitiotien hankesuunnitelman laatimiseen. MAL-sopimusluonnos kaudelle 2024–2027 hyväksyttiin Ylöjärven ja Tampereen kaupunginvaltuustoissa lokakuussa 2024.

Raitiotien Lielahi-Ylöjärvi-rataosuus sisältää 8,0 kilometriä uutta raitiotierataa ja kahdeksan raitiovaunupysäkkiä, joista viisi on Ylöjärven kaupungin puolella. Se yhdistää Tampereen Hiedanrannan ja Lielahden kaupunginosat sekä Ylöjärven Teivon, Mäkkylän ja Soppeenmäen kaupunginosat sekä Kuruntien varren maankäytön. Rataosuus haarautuu Lentävänniemen raitiotieradasta Hiedanrannan

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

keskusaukiolla, Nottbeckin aukiolla ja päättyy Ylöjärvellä Kuruntien Leijapuiston päätepysäkille. Raitiotieliikenne Tampereen Lentävänniemeen on tavoite aloittaa 7.1 2025.

Lielähti-Ylöjärvi-raitiotiestä on laadittu vuosina 2021–2022 tarkentava yleissuunnitelma, joka on hyväksytty helmikuussa 2023 Tampereen kaupunginhallituksessa ja Ylöjärven kaupunginvaltuustossa. MAL-sopimusluonnoksessa kaudelle 2024–2027 on varaus tarkentavan yleissuunnitelman valtiontuen osuuden jälkikäteiseen maksuun.

Hankesuunnitelmassa laaditaan raitiotien linjaraitteista alustavat katusuunnitelmaluonnokset. Hankesuunnitelman myötä raitiotieradan tilantarve, tekniset ratkaisut ja toteuttamisen vaikutukset tarkentuvat. Hankesuunnitelma laaditaan tiiviissä yhteistyössä Tampereen kaupungin, Ylöjärven kaupungin ja Tampereen Raitiotie Oy:n kesken sekä vuorovaikutteisesti sidosryhmien ja kuntalaisten kanssa. Ratahaaran raitiotiesuunnittelun rinnalla etenee Tampereen ja Ylöjärven kaupunkien asemakaavahankkeita, joiden valmistelua tarkentuva tietämys ratahaaran raitiotiestä myös palvelee.

Hankesuunnitelmaan sisältyy kattavat vaikutusten arvioinnit mm. koskien alue- ja yhdyskuntarakennetta, elinvoimaa, vetovoimaa ja imagoa, kaupunkikuvaa, maisemaa ja kulttuurihistoriaa, sosiaalista kestävyyttä, ekologista kestävyyttä sekä liikenteellisiä vaikutuksia.

Hankesuunnitelmaan sisältyy raitiotien ratahaaran toteuttamisen kannattavuuden arviointi. Kannattavuuden arviointiin sisältyy kustannusarvion laatiminen, taloudellinen, aluetaloudellinen ja maankäytöllinen vaikutusten arviointi, kiinteistötaloudellinen arviointi, kuntataloudellinen hyötykustannuslaskelma sekä valtion ohjeiden mukainen hankearviointi.

Hankesuunnitelman valmistuttua Tampereen ja Ylöjärven kaupunginvaltuustojen on mahdollista päättää esimerkiksi raitiotien toteutussuunnitteluun ryhtymisestä ja toteutussuunnittelun tavoiteaikataulusta.

Hankesuunnitelman kustannusarvio on 1,0 milj. euroa. Hankesuunnitelman kustannuksista vastaavat Ylöjärven kaupunki ja Tampereen kaupunki. Hankesuunnitelman kustannukset jakaantuvat kolmelle kalenterivuodelle.

MAL-kaudesta 2024–2027 on johdettu hankesuunnitelman laatimisen tavoiteaikataulu. Hankesuunnitelman laativat suunnittelukonsultit on mahdollista kilpailuttaa kevään 2025 aikana. Hankesuunnitelman laatiminen voidaan aloittaa alkusyksystä 2025 ja suunnitelma voi valmistua vuoden 2027 aikana.

Lielähti-Ylöjärvi-raitiotien aiemmassa suunnitteluvaiheessa, tarkentavassa yleissuunnitelmassa, tilaajakaupunkien välinen kustannusjako perustui pääosin ratakilometreihin ja kustannukset jakaantuivat periaatteella noin 60 prosenttia Ylöjärven kaupungille ja 40

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

prosenttia Tampereen kaupungille. Pirkkala-Linnainmaa-raitiotien hankesuunnitelman yhteydessä kunnat teettivät lisäksi lisätöitä hankesuunnitelman suunnittelukonsulteilla arviolta 20 prosenttia hankesuunnitelman kustannusarvion päälle.

Hankesuunnitelman laatimiseen sisältyy raitiovaunujen säilytysvarikon suunnittelu. Hankesuunnitelman laatimista edeltäen Tampereen Raitiotie Oy:n on tavoite laatia varikkostrategia, jossa ratkaistaan, minne raitiovaunujen säilytysvarikko hankesuunnitelmassa suunnitellaan. Vaihtoehtoina ovat tällä hetkellä Linnainmaa Heikkilänkadun varrella ja Lielähti Turvesuonkadun varrella. Varikkostrategian ja -suunnittelun kustannuksista vastaa Tampereen Raitiotie Oy.

Tiedoksi

Ylöjärven kaupunki, Mari Ruissalo/Ylöjärvi, Tampereen Raitiotie Oy, Ville-Mikael Tuominen/Tampereen Raitiotie Oy

Liitteet

1 Kh 9.12.2024 Esittelymateriaali - Lielähti-Ylöjärvi-raitiotien hankesuunnitelma

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 481

Kanjonin koulun ja päiväkodin uudisrakennuksen tarveselvitys

TRE:3164/10.03.06/2024

Valmistelija / lisätiedot:
Savisaari Lauri, Salmi Pekka

Valmistelijan yhteystiedot

Hankepääällikkö Jarmo Viljakka, puh. 040 806 4105 ja koordinaattori Elina Kalliohaka, puh. 040 486 4918, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaainjohtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Kanjonin koulun ja päiväkodin uudisrakennuksen tarveselvitys ja väistöilaratkaisut hyväksytään jatkosuunnittelun pohjaksi.

Kokouskäsitely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden johtaja Lauri Savisaarelle, kiinteistöjohtaja Virpi Ekholmille ja koordinaattori Elina Kalliohaalle. He olivat asiantuntijoina läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistuivat ennen päätöksentekoa.

Jouni Markkanen saapui kokoukseen asian käsittelyn aikana.

Perustelut

Kanjonin koulu ja entiset nuorisotilat sijaitsevat Hervannan kaupunginosassa. Rakennuksen osoite on Ruovedenkatu 7, 33720 Tampere ja kiinteistötunnus on 837-65-7129-2. Etäisyys keskustorilta on noin 12 km. Koulu ja nuorisotilat valmistuivat vuonna 1987.

Koulussa on tällä hetkellä noin 244 luokkien 1-6 oppilasta ja noin 49 esiopetuksen oppilasta. Alueen oppilas- ja lapsimäärän voimakkaan kasvun vuoksi koulun oppilasmäärää kasvatetaan (kasvatus- ja opetuslautakunta 14.11.2023 § 50). Koulun ja päiväkodin uudisrakennuksen rakenteellinen mitoitus on 525 oppilasta (luokat 0-6, 25 oppilasta/perusopetusryhmä), sisältäen esiopetuksen ja erityisopetuksen oppilaat. Päiväkoti mitoitetaan 200 lapselle. Suunnitellut tilat mahdollistavat oppilasmäärien vuosittaisen vaihtelun. Uuden päiväkodin valmistuttua viereisessä korttelissa sijaitsevasta vanhasta Kanjonin päiväkodista luovutaan.

Tarveselvitysvaiheessa on kartoitettu hankkeen etenemisvaihtoehdot. Tässä tarveselvityksessä esitetään koulun ja nuorisotilarakennuksen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

purkamista ja sen korvaamista kaksikerroksisella uudisrakennuksella, minkä lisäksi piha-alueet uudistetaan.

Suunnittelussa ja toteutuksessa noudatetaan Tampereen kaupungin koulujen ja päiväkotien uusimpia suunnitteluohjeita. Koulun toteutus on välttämätön, jotta opetusta pystytään järjestämään terveellisissä ja turvallisissa tiloissa.

Tilan tarve

Tilaohjelman mukainen toimintojen tilantarve hyötyalana on yhteensä 5 743 h^m². Rakennuksen arvioitu huoneistoala, mikä on vuokran maksun perusteena, on 7 327 h^m². Lisäksi mahdollistetaan tilojen iltakäyttö alueen asukkaille ja muille toimijoille.

Aikataulu

Rakennustyöt on suunniteltu toteutettavaksi syyskuun 2026 ja toukokuun 2028 välisenä aikana, jolloin käyttöönotto olisi elokuussa 2028.

Hankkeen toteuttamiseen liittyvät tiedot

Tontin koko on 26 116 m². Tonttia rajaa pohjoisessa Vilppulanpolku, etelässä Virtainpolku, lännessä rakentamaton pysäköintialue (LPA-2) ja idässä Keltanokanpuisto. Nykyinen pelikenttä sijaitsee osin koulun, osin puiston alueella. Kenttä säilytetään ja se voi toimia koulun käytössä jatkossakin. Kaikki pihat aidataan. Portit sijoitetaan saapumissuuntien mukaisesti.

Koulun pohjoispuolella on koulua ja varhaiskasvatusyksikköä palveleva yhteinen huoltopiha. Huoltoyhteys tapahtuu Vilppulanpolun kautta. Huoltoyhteys suunnitellaan turvalliseksi ja erotetaan saattoliikenteestä ja kevyen liikenteen reitistä. Huoltoreittiä ei voida käyttää saattoliikenteen pysäköinnissä.

Tontin nykyinen puusto pyritään säilyttämään mahdollisimman laajasti ja tontille istutetaan uusia puita, jotta pihaan saadaan riittävästi varjon paikkoja. Lisäksi toteutetaan katoksia ja seinäkkeitä varjonpaikoiksi.

Tontille johtava henkilöautoliikenne kulkee Ruovedenkadun liittymän kautta. Autopaikat sijoittuvat tontin länsipäähän, ajoneuvoliittymän läheisyyteen. Suunnittelussa huomioidaan esteettömät paikat, invataksien liikenne ja saattopaikat. Autopaikkoja suunnitellaan yhteensä 35 kappaletta, joista saattopaikkoja päiväkodille ja esiopetukselle 26 kappaletta. Saattopaikat sijoitetaan lähelle päiväkodin ja esiopetuksen tiloja.

Pyöräpaikkoja tontille suunnitellaan yhteensä noin 350 kappaletta. Paikoista puolet toteutetaan katettuna. Osa henkilökunnan pyöräpaikoista sijoitetaan lukittavaan ja katettuun tilaan.

Kellarikerroksessa on väestönsuoja, jossa sijaitsevat henkilökunnan puku- ja pesutilat. 1. kerrokseen sijoittuvat päiväkodin ryhmätilat, liikuntatilat aputiloineen, keittiö ja ruokasali, luokkatilaja sekä taito- ja taideaineiden

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

tilat. 2. kerrokseen sijoittuvat päiväkodin ryhmätilat, henkilökunnan tauko- ja työtilat, luokkatiloja, musiikkiluokka, opiskeluhuollon tilat sekä ilmanvaihtokonehuone. Henkilökunnan tilat sijoittuvat rakennukseen siten, että niistä on lyhyt yhteys sekä päiväkodin että koulun tiloihin.

Ruokasali opetusportaineen toimii rakennuksen kokoavana tilana ja pääaulana. Päiväkodin ruokasali sijoitetaan lähelle päiväkodin tiloja. Rakennuksen pääsisäänkäynti sijoitetaan ruokasalin yhteyteen.

Taitoaineiden kokonaisuus ja keittiö sijoitetaan lähelle huoltopihaa. Huoltopihalta suunnitellaan suora ja esteetön huoltoreitti rakennukseen, mikä huomioidaan myös hissien sijoituksessa ja mitoituksessa. Monitoimisali sijoitetaan lähelle päiväkodin tiloja.

Rakennus suunnitellaan kengättömäksi. Oppilaiden kulku opetustiloihin / opetussoluihin tapahtuu välituntipihan kautta. Vastaavasti päiväkotilapsien kulku tiloihin tapahtuu leikki-pihan kautta. Kaikista päiväkodin ryhmätiloista tulee olla suora yhteys pihalle märkäeteisten kautta. Esi- ja alkuopetuksen tilat suunnitellaan yhtenäiseksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi.

Iltakäytön pääsisäänkäynti sijoittuu rakennuksen eteläpuolelle. Liikuntatiloihin on lisäksi erillinen kulkuyhteys. Kaikki tilat suunnitellaan muuntojoustaviksi ja iltakäytön mahdollistaviksi. Osa luokista varustetaan siirtoseinällä, joka mahdollistaa luokkatilan käytön kahtena pienryhmätilana. Osa luokista on myös yhdistettävissä toisiinsa tai avattavissa käytävän suuntaan siirtoseinin, jolloin opetuksessa voidaan hyödyntää myös aula- ja käytävätiloja. Päiväkodin ryhmätilat suunnitellaan muuntojoustaviksi siten, että niitä voidaan hyödyntää koulun opetustiloina tarvittaessa.

Investointi- ja käyttökustannukset

Esiselvitysten perusteella tehdyissä laskelmissa on päädytty kustannusarvioon 31 850 000 euroa (3 719 euroa/brm², alv 0 %). Hintataso 6/2024 Haahtela-indeksi Tampere 104,0 prosenttia. Jatkosuunnittelussa kustannuksia pyritään alentamaan.

Uudisrakennuksen pääomavuokra tulee olemaan 1 911 000 euroa/vuosi (21,73 euroa/m²/kk), kiinteistönhoito sisäiset vuokralaiset 272 610 euroa /vuosi (3,25 euroa/m²/kk), kiinteistönhoito Pirkanmaan Voimia Oy 11 700 euroa/vuosi (4,88 euroa/m²/kk), kiinteistönhoito Pirkanmaan hyvinvointialue 5 343 euroa/vuosi (3,25 euroa/m²/kk), kunnossapito 131 886 euroa/vuosi (1,5 euroa/m²/kk), ylläpidon vuokra yhteensä 421 539 euroa/vuosi. Tontinvuokra on 24 170 euroa/vuosi. Kokonaisvuokra on yhteensä 2 356 709 euroa/vuosi.

Opiskeluhuollon tilat tullaan vuokraamaan Pirkanmaan hyvinvointialueelle ja erittelemään ne sitten vuokrakustannuksissa samaan tapaan kuin Pirkanmaan Voimia Oy:n sekä eri hallinnonalojen osuudet.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Keittiön laitteet ovat Pirkanmaan Voimia Oy:n oma investointi. Ne kuitenkin kilpailutetaan osana kokonaisurakkaa ja laitehankinnan lisäksi Voimia osallistuu rakennuttamis- ja rakennuskustannuksiin keittiön osalta. Keittiölaitteiden kustannusarvio on noin 340 000 euroa (alv 0 %), arvio sisältää myös rakennuttamisen ja rakentamisen kustannukset.

Hankkeen toteutusmuoto ja rahoitus

Hankkeelle esitetään toteutusmalliksi yhteistoiminnallista kokonaisvastuurakentamisurakkaa (KVR-urakka), jossa pääurakoitsija vastaa sekä suunnittelusta että toteutuksesta tilaajan tavoitteiden mukaisesti. Rahoitusmuodoksi esitetään ulkoistettua leasing-rahoitusta. Kanjonin koulun ja päiväkodin omistusta pidetään strategisesti tärkeänä pitkällä aikavälillä.

Toiminnan kustannukset

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstökulut kasvavat hieman uudisrakennuksen myötä, sillä uuden koulun ja päiväkodin myötä toiminta laajenee. Uuden päiväkodin valmistumisen myötä Kanjonin nykyisen päiväkodin toiminta siirtyy uuteen yksikköön, jossa on kolme ryhmää enemmän kuin vanhassa. Koulu puolestaan kasvaa nykyisestä kaksisarjaisesta koulusta kolmisarjaiseksi.

Perusopetuksen koko henkilöstön määrä on jatkossa noin 47 henkilöä. Palkkauskustannukset ovat silloin yhteensä noin 2,5 milj. euroa/vuosi.

Päiväkodissa ja esiopetuksessa on henkilöstöä yhteensä noin 50. Varhaiskasvatuksen (mukaanlukien esiopetuksen henkilöstö) henkilöstökustannukset tulevat olemaan noin 2 milj. euroa/vuosi.

Vuoden 2028 vuosisuunnitelmassa tulee huomioida uusien kalustusteiden kustannukset, jotka ovat perusopetuksen osalta 1 125 000 euroa ja varhaiskasvatuksen (mukaanlukien esiopetus) osalta 587 500 euroa. Uusien tilojen varustamiseen lasketaan oppilaskohtaisesti, 2 500 euroa/lapsi ja 1–6-luokan oppilas. Summasta 65 prosenttia (731 250 euroa perusopetuksessa ja 381 875 euroa varhaiskasvatuksessa) on varsinaista ensikertaista kalustamista (irtokalusteita) ja 35 prosenttia (393 750 euroa perusopetuksessa ja 205 625 euroa varhaiskasvatuksessa) on varauksena käyttötalouteen, joka sisältää muunmuassa tarvittavat ICT-hankinnat.

Ateriapalvelukustannukset ovat yhteensä noin 570 000 euroa/vuosi, josta perusopetuksen aterioiden osuus 280 000 euroa/vuosi, esiopetuksen aterioiden osuus on noin 60 000 euroa/vuosi ja päiväkodin aterioiden osuus noin 230 000 euroa/vuosi.

Puhtauspalveluiden kustannukset ovat noin 1,47 euroa/m²/kk koulun tilojen osalta ja 3,56 euroa/m²/kk päiväkodin tilojen osalta.

Taide rakennushankkeessa

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Käyttäjän ilmoituksen mukaisesti koulun nykyisiä taideteoksia ei tuoda uuteen kouluun. Tampereen Taidemuseo hakee taideteokset pois ennen rakennustöiden aloittamista ja vastaa niiden varastoinnista. Investoinnissa ei ole varauduttu uusien taideteoksien toteuttamiseen kohteessa.

Elinkaaren hiilijalanjälkilaskelmat

Kanjonin koulun ja päiväkodin uudisrakennuksen kokonaishiilijalanjälki on 50 vuoden arviointijaksolla 6 412 tCO₂e. Uudisrakennuksen hiilijalanjälki on 15,71 kg CO₂e/m²/a.

Elinkaarikustannuslaskelmat

Suunnitelmien perusteella tehtyjen laskelmien mukainen uudisrakennuksen elinkaarikustannus on 50 vuoden arviointiajanjaksolla 75 236 000 euroa.

Väistötilat

Koulu ei voi toimia kiinteistössä rakennustöiden aikana, joten toiminta siirretään väistötiloihin. Suunnitelman mukaan luokat 0–2 siirtyvät väistötiloihin vuonna 2026 valmistuvaan uuteen Ahvenisjärven kouluun ja luokat 3–6 siirtyvät väistötiloihin Tampereen yliopiston Hervannan kampuksella sijaitsevaan kiinteistöön, jonka tilat vapautuvat Ahvenisjärven koulun valmistuttua.

Lapsivaikutusten arviointi

Terveys: Kanjonin koulu ja päiväkotikiinnitys mahdollistaa oppilaille terveellisen ja turvallisen oppimisympäristön. Opiskeluhoito toimii saumattomassa yhteistyössä oppilaiden terveyden ja opiskeluolosuhteiden edistämiseksi. Uusi koulurakennus ja päiväkotikiinnitys sekä niiden oppimisympäristöt luovat viihtyvyyttä ja myönteistä asennetta lapsiin, oppilaisiin ja perheisiin.

Turvallisuus ja liikkuminen: Koulu ja päiväkotikiinnitys sijaitsevat hyvien liikenneyhteyksien varrella, jonne on helppo tulla kävellen, polkupyörällä tai raitiovaunulla. Saattopaikoilta suunnitellaan turvallinen yhteys päiväkodille. Koulun ja päiväkodin piha-alueelle sijoitetaan runkolukittavia polkupyöräpaikkoja, joista osa katettuna. Huoltoliikenteelle suunnitellaan turvallinen kulkuyhteys, joka ei risteä lasten ja oppilaiden kulkureittien kanssa.

Arjen sujuvuus: Hankkeella on myönteisiä vaikutuksia lasten, oppilaiden ja perheiden arjen sujumiseen, kun palvelut varhaiskasvatuksesta perusopetukseen tarjotaan saman katon alla lähipalveluna alueen lapsille. Rakennuksen tilat tulevat olemaan monikäyttöisiä, jotta ne palvelevat parhaalla mahdollisella tavalla muuttuviin palvelutarpeisiin. Lisäksi tiloja on mahdollista vuokrata iltakäyttöön, esimerkiksi lasten harrastustoimintaa varten.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Kanjonin koulun ja päiväkodin uudisrakennushankkeen tarveselvitys ja tarveselvityksen liitteet (tilaohjelma, aikataulu ja tontinkäyttöluonnos) ovat tämän asian liitteinä.

Tampereen kaupungin hallintosäännön (1.5.2024) 15 § mukaisesti kaupunginhallitus päättää yli 10 000 000 euron arvoisten tilahankkeiden tarveselvityksistä, hankesuunnitelmista, toteutussuunnitelmista, rakennuttamissopimuksista, investointisopimuksista sekä taloudellisista loppuselvityksistä.

Tiedoksi

Virpi Ekholm, Jarmo Viljakka, Niko Suoniemi, Anna-Maija Väänänen, Anu Rajala, Anni Andrejeff, Jenni Rämälä, Kristiina Järvelä, Ville Raatikainen, Taru Nikupeteri, Elina Kalliohaka, Elli Rasimus, Tanja Moisala, Niina Liikanen, Matti Tanski/Pirkanmaan Voimia Oy, Elina Lahti/Pirkanmaan Voimia Oy, Petri Mölsä/Tampereen Tilapalvelut Oy, Jukka Kauppinen /Tampereen Tilapalvelut Oy, Tommi Kärkelä/Tampereen Tilapalvelut Oy, Matias Seini/Pirkanmaan hyvinvointialue, Jukkapekka Hirvimäki /Pirkanmaan hyvinvointialue, Kitiatalous, Hanna Sandström

Liitteet

- 1 Kh 9.12.2024 Kanjonin koulun ja päiväkodin tarveselvityksen liite - Aikataulu
- 2 Kh 9.12.2024 Kanjonin koulun ja päiväkodin tarveselvitys
- 3 Kh 9.12.2024 Kanjonin koulun ja päiväkodin tarveselvityksen liite - Tontinkäyttöluonnos
- 4 Kh 9.12.2024 Kanjonin koulun ja päiväkodin tarveselvityksen liite - Tilaohjelma

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 482

Kaupungin hankintatoimen tilannekatsaus

TRE:5144/00.01.03/2024

Valmistelija / lisätiedot:

Linnamaa Reija

Valmistelijan yhteystiedot

Hallinto- ja tukipalvelujohtaja Heli Hirvelä, puh. 050 434 5466 ja hankintajohtaja Kari Paju, puh. 040 554 6050, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaintoiminnan johtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Kaupungin hankintatoimen tilannekatsaus merkitään tiedoksi.

Kokouskäsitely

Kaupunginhallitus myönsi läsnäolo- ja puheoikeuden hankintajohtaja Kari Pajulle. Hän oli asiantuntijana läsnä kokouksessa asian käsittelyn aikana ja poistui ennen päätöksentekoa.

Aarne Raevara poistui kokouksesta ja varajäsen Yrjö Schafeitel saapui kokoukseen asian käsittelyn aikana.

Perustelut

Kaupunginhallitus on käsitellyt edellisen hankintatoimen tilannekatsauksen kokouksessaan 11.12.2023 § 506. Tätä ennen kaupunginhallitus on hyväksynyt hankinnan strategiset painopisteet 12.12.2022 § 494.

Hankintojen merkitys kaupungin toiminnassa on suuri. Hankinnat muodostavat merkittävän osan kaupungin toimintamenoista ja niiden osuus on vuoden 2025 talousarviossa investoinnit sisältäen noin 629 milj. euroa. Kaupungilla on tarve hankkia kaupunkilaisille tarjottavia palveluita sekä kaupungin toimintaan tarvittavia urakoita, tuotteita ja palveluita. Hankintatoiminnalla on keskeinen rooli kaupungin strategisten tavoitteiden toteuttamisessa.

Tampereen kaupungin hallintosäännön (1.5.2024) 15 §:n mukaisesti kaupunginhallitus päättää hankinnan konsernitason strategisista linjauksista. Näitä joulukuussa 2022 linjatuilla strategisilla painopisteillä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

toteutetaan kaupungin strategiaa hankintatoiminnassa. Painopisteistä johdetaan konkreettisia ohjaavia tavoitteita ja toimenpiteitä kaupungin hankintakategorioihin.

Tilannekatsauksessa tuodaan tiedoksi hankintojen strategisten painopisteiden toteuma, vuoden aikaiset hankintatoimen keskeisimmät tapahtumat sekä hankintapalveluiden organisoitumisen havainnot. Lisäksi tuodaan esille tavoitteiden mittaamista ja ensi vuoden näkymiä.

Kaupunginhallitukselle esitellään tämänhetkinen tilannekatsaus.

Tiedoksi

Heli Hirvelä, Kari Paju, Marika Pakkanen, Reija Linnamaa

Liitteet

1 Kh 9.12.2024 Hankintojen tilannekatsaus

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 483

Yhtymäkokousedustajan nimeäminen Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän yhtymäkokoukseen 18.12.2024

TRE:380/00.03.01/2024

Valmistelija / lisätiedot:
Klami Laura

Valmistelijan yhteystiedot

Kehittämispäällikkö Taina Lehmuskoski, puh. 044 423 5633, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaintoimiston johtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän yhtymäkokoukseen 18.12.2024 nimetään yhtymäkokousedustajaksi johtava juristi Riikka Viitaniemi ja varaedustajaksi johtava juristi Jyri Nuojua.

Perustelut

Tampereen kaupunkiseudun kuntayhtymän seutuhallitus on päättänyt kutsua yhtymäkokouksen koolle 18.12.2024.

Kuntalain 60 §:n mukaan yhtymäkokousedustajan kuhunkin kokoukseen erikseen valitsee jäsenkunnan kunnanhallitus tai jäsenkunnan valtuuston päättämä kunnan muu toimielin.

Tampereen kaupungin hallintosäännön (1.5.2024) 15 §:n mukaan kaupunginhallitus päättää kaupungin edustajien nimeämisestä kuntayhtymien toimielimiin.

Tiedoksi

Riikka Viitaniemi, Jyri Nuojua, Juhani Pohjonen (Tampereen kaupunkiseutu)

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 484

Elinvoima- ja osaamislautakunnan varajäsenen luottamustoimen päättyminen sekä täydennysvaali

TRE:5514/00.00.03/2024

Valmistelija / lisätiedot:
Klami Laura

Valmistelijan yhteystiedot

Kehittämispäällikkö Taina Lehmuskoski, puh. 044 423 5633, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaintohtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän pykälän osalta kokouksessa.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Markus Koivulan luottamustoimi elinvoima- ja osaamislautakunnan varajäsenenä todetaan päättyneeksi.

Elinvoima- ja osaamislautakuntaan valitaan uusi varajäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän pykälän osalta kokouksessa.

Asia käsitellään ylimääräisenä asiana valtuuston 16.12.2024 kokouksessa.

Perustelut

Elinvoima- ja osaamislautakunnan varajäsen Markus Koivula on 26.11.2024 saapuneella kirjeellä pyytänyt eroa lautakunnan luottamustoimesta.

Kuntalain 70 §:n mukaan luottamustoimesta voi erota pätevästä syystä. Eron myöntämisestä päättää luottamushenkilön valinnut toimielin. Luottamushenkilön menettäessä vaalikelpoisuutensa hänet valinnut toimielin toteaa luottamustoimen päättyneeksi. Kesken toimikautta avoimeksi tulleeseen luottamustoimeen on valittava jäljellä olevaksi toimikaudeksi uusi luottamushenkilö. (Kuntalaki 78 ja 79 §)

Vaalikelpoisuudesta lautakuntaan säädetään kuntalain 74 §:ssä seuraavaa:

"Vaalikelpoinen lautakuntaan ja valiokuntaan on henkilö, joka on vaalikelpoinen valtuustoon, ei kuitenkaan:

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

- 1) asianomaisen lautakunnan tai valiokunnan alainen kunnan palveluksessa oleva henkilö;
- 2) henkilö, joka on asianomaisen lautakunnan tai valiokunnan tehtäväalueella toimivan, kunnan määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa;
- 3) henkilö, joka on hallituksen tai siihen rinnastettavan toimielimen jäsenenä taikka johtavassa ja vastuullisessa tehtävässä tai siihen rinnastettavassa asemassa liiketoimintaa harjoittavassa yhteisössä, jos kysymyksessä on sellainen yhteisö, jolle asianomaisessa lautakunnassa tavanomaisesti käsiteltävien asioiden ratkaisu on omiaan tuottamaan olennaista hyötyä tai vahinkoa."

Tampereen kaupungin hallintosäännön (1.5.2024) 10 §:n mukaan lautakuntien jäsenistä enemmistön tulee olla valtuutettuja tai varavaltuutettuja. Myös lautakuntien varajäsenistä enemmistön tulee olla valtuutettuja tai varavaltuutettuja.

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 4a §:n mukaan kunnallisissa toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Jos asia on kiireellinen, valtuusto voi päättää ottaa asian käsiteltäväkseen, vaikka sitä ei ole mainittu kokouskutsussa. Asian käsittely ylimääräisenä valtuuston asiana on perusteltua luottamustoimissa tapahtuvien muutosten ajantasaisuuden varmistamiseksi.

Päätöksen liite sisältää henkilötietoja, minkä johdosta sitä ei julkaista yleisessä tietoverkossa.

Tiedoksi

Valittu, Markus Koivula, Aino Jokinen, Luottamushenkilömuutokset, luottamushenkilöpalkkiot.pirkanmaa(at)monetra.fi

Liitteet

1 Eroanomus
(Verkojulkisuus rajoitettu)

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Kaupunginhallitus, § 485, 09.12.2024

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, § 144, 13.11.2024

Kasvatus- ja opetuslautakunta, § 105, 19.11.2024

Elinvoima- ja osaamislautakunta, § 140, 27.11.2024

§ 485

Valtuustoaloite eläinperäisten tuotteiden kulutuksen puolittamiseksi vuoteen 2030 mennessä - Brigita Krasniqi, Inna Rokosa ja Mitja Tapio ym.

TRE:2273/06.00.01/2024

Kaupunginhallitus, 09.12.2024, § 485

Valmistelija / lisätiedot:
Savisaari Lauri, Salmi Pekka

Valmistelijan yhteystiedot

Kehittämispäällikkö Hanna Karojärvi, puh. 040 800 7410, varhaiskasvatuksen pedagoginen asiantuntija Mikko Leikkanen, puh. 040 575 5580, etunimi.j.sukunimi@tampere.fi, opetusjohtaja Petri Peltonen, puh. 050 525 8561, kehittämispäällikkö Laura-Leena Leiwo, puh. 041 730 7570, kehitysjohtaja Tuula Hoivala, puh. 050 329 5711, hankintajohtaja Kari Paju, puh. 040 554 6050, projektipäällikkö Elina Pulliainen, puh. 040 182 8773, etunimi.sukunimi@tampere.fi, palvelujohtaja Susanna Järvinen, puh. 040 800 4887 etunimi.sukunimi@voimia.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasianjohtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Brigita Krasniqin, Inna Rokosan ja Mitja Tapion ym. valtuustoaloite ja siihen annetut lausunnot merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Tiedoksi

Brigita Krasniqi, Hanna Karojärvi, Tarja Puskala, Mikko Leikkanen, Petri Peltonen, Laura-Leena Leiwo, Tuula Hoivala, Kari Paju, Elina Pulliainen, Susanna Järvinen

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite
  - 2 Nuorisovaltuuston lausunto
  - 3 Voimian lausunto
-

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, 13.11.2024, § 144

Valmistelijat / lisätiedot:
Puskala Tarja, Karojärvi Hanna

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä: Savisaari Lauri, Johtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Brigita Krashiniqin, Inna Rokosan, Mitja Tapion ym. valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Brigita Krashiniqi, Inna Rokosa, Mitja Tapio ja 21 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Tampereen kaupunki asettaa tavoitteekseen eläinperäisten tuotteiden puolittamisen omissa palveluissaan ja hankinnoissaan vuoteen 2030 mennessä siten, että tavoitteen toteutumista myös seurataan.

Tampereen strategia 2030, Kestävä Tampere 2030 -linjaukset, 100 ilmastoneutraalia ja älykästä kaupunkia -EU-missio sekä YK:n Kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 ohjaavat ja velvoittavat Tampereen kaupunkia tavoittelemaan ilmastoneutraaliutta. Lisäksi kaupunki on sitoutunut työhön luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Kaupunki on allekirjoittanut yhdessä Suomen 10 suurimman kaupungin kanssa julkilausuman, jossa sitoudutaan työhön luontokadon pysäyttämiseksi myös globaalilla tasolla.

Tampereen kaupunki selvitti yhdessä Jyväskylän yliopiston kanssa Tampereen kaupunkiorganisaation vuoden 2021 hankintojensa hiili- ja luontojalanjäljen. Elintarvikehankinnat muodostivat suurimman (22%) osan kaupungin hankintojen luontojalanjäljestä ja toiseksi suurimman (14%) osan kaupungin hankintojen hiilijalanjäljestä. Elintarvikkeista punainen liha aiheutti suurimman luontojalanjäljen (34 %). Seuraavaksi suurimmat luontojalanjäljet aiheuttivat maitotuotteet (22 %) ja siipikarja (10 %). Punainen liha aiheutti myös suurimman osan elintarvikkeiden hiilijalanjäljestä (37 %). Vaikka elintarvikkeet aiheuttivat suurimman luontojalanjäljen, elintarvikehankintojen määrä euroissa oli vain noin 3 % kaikista hankinnoista. Etenkin lihatuotteiden aiheuttama maankäyttö nostaa elintarvikkeiden aiheuttamaa luontojalanjälkeä. Kaikki lihatuotteet aiheuttivat yhteensä yli 50 % elintarvikkeiden luontojalanjäljestä.

Iso osa tamperelaisten toiminnasta aiheutuvista päästöistä syntyy muualla. Sitowise Oy laski vuonna 2023 jo toista kertaa Tampereen kulutusperusteiset päästöt. Selvityksestä kävi ilmi, että ruoka muodostaa

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

päästöistä suurimman osan (23%). Kulutus pohjaisten päästöjen vähentäminen on tärkeä osa Tampereen ilmastotyötä.

Vuoden 2023 alusta lähes kaikissa Tampereen kouluissa ja varhaiskasvatusyksiköissä on ollut joka päivä vapaasti valittavissa kasvisruoka, joka on linjastossa ensimmäisenä, jotta maistamisen kynnyks on pienempi. Tavoitteena on tutustuttaa lapsia ja nuoria kasvispainotteiseen ruokaan ja uusiin makuihin. Varhaiskasvatus sekä esi- ja peruoetus ovat sitoutuneet edistämään omassa toiminnassaan Tampereen kaupunkistrategian mukaisia hiilineutraalisuustavoitteita. Varhaiskasvatusyksiköissä ja kouluissa on lain mukaan järjestettävä lapsen ravitsemustarpeet täyttävä terveellinen, tarpeellinen ja täysipainoinen ravinto. Tarjolla oleva ruoka perustuu pohjoismaisiin ravintosuosituksiin. Nyt tehty aloite on linjassa vuoden 2024 aikana päivittyvien uusien kansallisten ravitsemussuosituksen kanssa.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminnassa tunnustetaan pedagogisen ruoka- ja ravitsemuskasvatuksen merkitys myönteisen ruokasuhteen ja terveellisten elintapojen luomisessa. Tampereella on jo pitkään toteutettu aistilähtöistä Sapere-ruokakasvatusta, jossa ruokaan tutustutaan kaikilla aisteilla ja sisältöjen käsittely ulottuu ruokapöydästä ja -hetkestä laajemmin kaikkeen toimintaan. Monipuolinen ja moniaistinen ruokakasvatus auttaa myös ruokahävikin hallinnassa. Varhaiskasvatus ja esiopetus yhtyy Voimian näkemykseen siitä, että syömättä jäänyt ruoka on aina ekologisesti, ravitsemuksellisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävämpi.

Perusopetuksessa hiilineutraalien tekojen strategista painopistettä toteutetaan ekososiaalisen sivistyksen toimenpidekokonaisuudessa. Ruokakasvatus ja lasten ja nuorten ohjaaminen kestäviin ruokailutottumuksiin sekä käytännön opetustilanteena kouluruokailu ovat osa ekososiaalisen sivistyksen kokonaisuutta. Perusopetuksen toimenpiteenä tämän aloitteen osalta on kasvispohjaisen ruoan ja erityisesti kouluruoan arvostukseen ja asenteisiin vaikuttaminen. Kaiken kouluruoan, myös kasvisruokien houkuttelevuuden ja yleisesti oppilaiden ruokatietoisuuden lisääminen on yksi Tampereen perusopetuksen painopistealueista lukuvuonna 2024-2025, mihin on sovittu askelmerkit ja käytännön toteutus. Kouluruokailun houkuttelevuuden lisääminen on kirjattu myös kasvatus- ja opetuslautakunnan vuosisuunnitelmaan 2024. Toimenpiteen toteutumista seurataan kouluruokatyöryhmän kokoontumisten ja sen ehdottamien toimenpiteiden avulla. Reseptiikkaa kehitetään yhteistyössä Voimian kanssa. Perusopetus pitää aloitetta tärkeänä ja valtakunnallisesti merkittävänä keskustelunavauksena.

Perusopetuksella ja toisen asteen koulutuksella on mahdollisuus vaikuttaa oppilaiden asennoitumiseen ruokaan siltä osin, kun se tapahtuu koulupäivän aikana. Oppilaita kannustetaan miettimään tekemiään ruokavalintoja ja niiden vaikutuksia. Kouluruokailusta pyritään tekemään sosiaalinen tapahtuma, jolloin kaiken kouluruoan ja erityisesti kasvisruoan hyväksyttävyyttä nousee oppilaiden keskuudessa. Valmisteilla

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

on myös muutos, jossa ehdotetaan kasvisruokien nimeämistä uudella tavalla mahdollisten ennakkoasenteiden vähentämiseksi. Lukioissa voidaan edelleen nostaa esiin eläinperäisten tuotteiden haitallisuutta ja järjestää esimerkiksi teemapäiviä, tietoiskuja ja muita tapahtumia tietoisuuden lisäämiseksi. Lukiokoulutus voi nostaa eläinperäisten tuotteiden vähentämisen vielä voimakkaammin esiin mm.

Ilmastovahdissa, mikä takaa, että asiaa myös seurataan ja siitä raportoidaan. Eläinperäisten tuotteiden puolittaminen tulee tehdä samassa yhteydessä, kun kehitetään kouluruokailun houkuttelevuutta, maistuvuutta ja arvostusta oppilaiden keskuudessa, hävikkiä lisäämättä.

On tärkeää pitää yllä ruokakasvatusta kaikilla kouluasteilla ja kodeissa, ohjaten lapsia uusien makujen omaksumiseen. Kotien kanssa tehtävä yhteistyö ruokapuheen ja maistamiskulttuurin osalta on avainasemassa myös kasvisruokiin suhtautumisessa. Aloitteen pohjalta perusopetus rohkaisee aiheen käsittelyyn koulujen vanhempainilloissa lukuvuonna 2025-2026 esimerkiksi yhteisesti tuotettujen materiaalien avulla.

Tampereen seudun ammattiopisto Tredu järjestää koulutusta elintarvike- ja ravintola- ja cateringaloilla, joissa opiskellaan ruoanvalmistusta. Koulutuksessa noudatetaan valtakunnallisia tutkinnon perusteita, jotka määräävät pitkälti sen, minkälaisia sisältöjä opetuksessa on. Opetushallituksen määräämät tutkinnon perusteet valmistellaan yhteistyössä alan työelämän kanssa, jolloin tutkinnon perusteet vastaavat mahdollisimman pitkälle työelämän osaamistarpeita.

Tredussa elintarvikealalla voi valmistua leipurikondiittoriksi, elintarvikkeiden valmistajaksi tai lihatuotteiden valmistajaksi. Leipurikondiittorikoulutuksessa käytetään paljon eläinperäisiä raaka-aineita kuten kananmunaa, maitoa, kermaa ja voita. Näiden käyttöä on vaikea vähentää, koska niiden käyttö tutkinnon perusteissa olevissa sisällöissä on hyvin oleellinen osa tuotteiden valmistusta ja suuri osa leipurikondiittorin ammatin hallintaa. Opetukseen on lisätty myös kasvisperäisten tuotteiden valmistusta siinä määrin kuin tutkinnon perusteet ja kasvisperäisten ruokien myynnin kysyntä on mahdollistanut. Elintarvikkeiden valmistajan koulutuksen prosessi- ja annosruokien valmistuksessa käytetään lihaa, kestävä kehitys otetaan huomioon valmistuksessa ja raaka-aineiden valinnassa. Valmistuksessa käytetään paljon paikallisia raaka-aineita. Lihatuotteiden valmistajien koulutuksessa sisällöt ja raaka-aineet ovat tutkinnon perusteen mukaisesti lihavoittoisia, koska koulutuksella vastataan alueellisen lihateollisuuden työvoima- ja osaamistarpeisiin. Lihatuotteiden valmistuksen opetussisällöissä huomioidaan kuitenkin myös vegaaniset tuotteet, jotka jäljittelevät lihatuotteita tai korvaavat niitä.

Ravintola- ja catering-alan koulutuksessa huomioidaan valtakunnalliset ravitsemussuositukset. Kasvis- ja vegaanivaihtoehtoja käsitellään ja opetetaan koko tutkinnon ajan eri tutkinnon osissa. Opiskelijoiden

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

tietoisuutta laajemmasta kasvisruokailun merkityksestä lisätään mm. opettajien osaamisen varmistamisella. Tämä vahvistaa osaltaan kasvisruokailun vakiintumista osaksi opiskelijoiden arkea.

Kaikkia Tampereen kaupungin hankintoja ohjaa hankinnan strategiset painopisteet, joiden avulla hankinnoissa toteutetaan kaupungin strategiaa. Painopisteiden mukaan tuotteet ja palvelut hankitaan ilmaston ja ympäristön kannalta vastuullisesti. Painopisteissä painotetaan myös kokonaistaloudellisuutta sekä paikallisen elinvoiman kehittymisen tukemista. Hankintojen kokonaistaloudellisuuden näkökulmasta on tärkeää, että palvelu ja tuotteet vastaavat asiakkaiden tarpeita, eikä niistä aiheudu kustannuksia esimerkiksi hävikin muodossa.

Tampereen kaupungin palveluissa ateriapalvelut toimittaa pääosin Pirkanmaan Voimia Oy. Voimia tukee Tampereen kaupungin hiilineutraaliustavoitteita ja on sitoutunut vähentämään ilmastovaikutuksiaan. Hiilineutraali Tampere 2030 tiekartassa on muun muassa seuraavat toimenpiteet ja linjaukset ruoan osalta:

- Pirkanmaan Voimia Oy kehittää liiketoimintaansa hiilineutraaliin suuntaan ja vähentää päästöjä ilmastotiekartan mukaisesti. Aterioissa lisätään kasviproteiinien, kalan ja broilerin käyttöä ja vähennetään punaista lihaa. Riisiä korvataan perunalla ja muilla viljoilla. Kaurajuomaa tarjotaan kaikille asiakkaille ruokajuomavaihtoehtona. Suositaan kausikasviksia.
- Lihaproteiinin määrän vähentäminen ruokalistoilla. Korvataan lihaproteiini kokonaan tai osittain kasviproteiineilla, esimerkiksi hybridiruokien tuominen ruokalistoille. Kasvisruokapäivä vähintään kerran viikossa.

Pirkanmaan Voimian toimintaa ohjataan palvelusopimuksilla, joissa palveluryhmät asettavat vastuullisuus- ja ympäristövaatimukset Voimian tuottamille ateriapalvelulle. Nämä vaatimukset ohjaavat Voimian palvelutuotantoa kaupungin haluamaan suuntaan.

Eläinperäisten tuotteiden kulutusta pienennettäessä siirtymässä on huomioitava toimittajamarkkinan kyvykkyys toimittaa haluttuja tuotteita. Tällä hetkellä kasviproteiinivalmisteiden saatavuus ja valikoiman riittävyys on haaste suuren mittaluokan valmistusprosesseihin. Tästä johtuen lyhyellä aikavälillä aloitteen vaikutukset voivat olla kustannuksia lisääviä. Suomessa ja maailmalla on meneillään useita tuotekehityshankkeita, joiden avulla voidaan saada kustannustehokkaita ratkaisuja kasviproteiinivalmisteiden tuotantoon ja siksi markkinoiden kehittymistä on seurattava aktiivisesti. Kasvisruoan reseptiikkaa on kehitettävä asiakkaiden makumieltymyksiä vastaavaksi. On tärkeää seurata hankkeita, joissa kehitetään ruokapalveluille soveltuvia maukkaita kasviruokareseptejä sekä jakaa muiden ruokapalvelutoimijoiden kanssa parhaita kokemuksia kasvisruoan käytön edistämisestä.

Kaupungin tiloissa toimivia kahvila-/ravintolapalveluyrittäjiä pystytään halutessa kilpailutusten kautta ohjaamaan eläinperäisten tuotteiden vähentämiseen. Hankintapalvelut tukee hankintojen valmistelua yhdessä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Vuosina 2025 ja 2026 joitakin keskeisten kohteiden kahvila-ravintolasopimuksia (Esim. Metso, Laikku ja Kaupungintalo) on aika kilpailuttaa uudelleen.

Kaupungin hiilineutraaliustavoitteet ja niin päätettäessä myös eläinperäisten tuotteiden käytön vähentämisen tavoite, voidaan huomioida palveluntuottajan valinnassa vähimmäisvaatimusten ja vertailuperusteiden avulla. Sopimusten kilpailutuksessa on periaatteessa mahdollista huomioida nämä näkökulmat. Näin ollenkin yrittäjällä täytyy olla myös liikkumavaraa huomioida kysynnän vaikutus valikoimaan, jotta toiminta on kannattavaa ja palvelee asiakkaiden tarpeita. Konkreettiset vähimmäisvaatimukset palvelukuvauksessa voivat liittyä esim. kasvisruoka- ja vegaanivaihtoehtojen saatavuuteen, esillepanoon linjastolla ja sijaintiin ensimmäisenä ruokalistalla, vastuullisuusmerkintöihin sekä kasvisruoan menekin seurantaan. Pisteytettävänä vertailuperusteena voi olla esim. vastuullisuussuunnitelma, jossa palveluntuottajalta pyydetään vastuullisuussuunnitelmaan kuvaus toimenpiteistä, joilla se sitoutuu edistämään tilaajan määrittämiä vastuullisuustavoitteita. Tällä tavoin voidaan palveluntuottajilta parhaimmillaan saada myös uusia, innovatiivisia toimintatapoja kestävyysaasteiden ratkaisemiseksi. Tavoitteet voivat liittyä esimerkiksi kasvisruoan osuuden ja menekin lisäämiseen valikoimassa sekä kotimaisten kasviproteiinien käyttöön raaka-aineina.

Kaupunki tavoittelee jo nyt hiilineutraliutta suunnitelmallisesti ja lukuisin toimenpitein, joista osa kohdistuu eläinperäisten tuotteiden käytön vähentämiseen. Valtuusto voi halutessaan asettaa eläinperäisten tuotteiden vähentämiseksi tarkemmat tavoitteet.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite
- 2 Nuorisovaltuuston lausunto
- 3 Voimian lausunto

Kasvatus- ja opetuslautakunta, 19.11.2024, § 105

Valmistelijat / lisätiedot:
Karojärvi Hanna

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä: Savisaari Lauri, Johtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Brigita Krashiniqi, Inna Rokosan ja Mitja Tapion ym. valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Brigita Krashiniqi, Inna Rokosa, Mitja Tapio ja 21 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Tampereen kaupunki asettaa tavoitteekseen eläinperäisten tuotteiden puolittamisen omissa palveluissaan ja hankinnoissaan vuoteen 2030 mennessä siten, että tavoitteen toteutumista myös seurataan.

Tampereen strategia 2030, Kestävä Tampere 2030 -linjaukset, 100 ilmastoneutraalia ja älykästä kaupunkia -EU-missio sekä YK:n Kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 ohjaavat ja velvoittavat Tampereen kaupunkia tavoittelemaan ilmastoneutraaliutta. Lisäksi kaupunki on sitoutunut työhön luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Kaupunki on allekirjoittanut yhdessä Suomen 10 suurimman kaupungin kanssa julkilausuman, jossa sitoudutaan työhön luontokadon pysäyttämiseksi myös globaalilla tasolla.

Tampereen kaupunki selvitti yhdessä Jyväskylän yliopiston kanssa Tampereen kaupunkiorganisaation vuoden 2021 hankintojensa hiili- ja luontojalanjäljen. Elintarvikehankinnat muodostivat suurimman (22%) osan kaupungin hankintojen luontojalanjäljestä ja toiseksi suurimman (14%) osan kaupungin hankintojen hiilijalanjäljestä. Elintarvikkeista punainen liha aiheutti suurimman luontojalanjäljen (34 %). Seuraavaksi suurimmat luontojalanjäljet aiheuttivat maitotuotteet (22 %) ja siipikarja (10 %). Punainen liha aiheutti myös suurimman osan elintarvikkeiden hiilijalanjäljestä (37 %). Vaikka elintarvikkeet aiheuttivat suurimman luontojalanjäljen, elintarvikehankintojen määrä euroissa oli vain noin 3 % kaikista hankinnoista. Etenkin lihatuotteiden aiheuttama maankäyttö nostaa elintarvikkeiden aiheuttamaa luontojalanjälkeä. Kaikki lihatuotteet aiheuttivat yhteensä yli 50 % elintarvikkeiden luontojalanjäljestä.

Iso osa tamperelaisten toiminnasta aiheutuvista päästöistä syntyy muualla. Sitowise Oy laski vuonna 2023 jo toista kertaa Tampereen kulutus pohjaiset päästöt. Selvityksestä kävi ilmi, että ruoka muodostaa päästöistä suurimman osan (23%). Kulutus pohjaisten päästöjen vähentäminen on tärkeä osa Tampereen ilmastotyötä.

Vuoden 2023 alusta lähes kaikissa Tampereen kouluissa ja varhaiskasvatusyksiköissä on ollut joka päivä vapaasti valittavissa kasvisruoka, joka on linjastossa ensimmäisenä, jotta maistamisen kynnyks on pienempi. Tavoitteena on tutustuttaa lapsia ja nuoria kasvispainotteiseen ruokaan ja uusiin makuihin. Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus ovat sitoutuneet edistämään omassa toiminnassaan Tampereen kaupunkistrategian mukaisia hiilineutraalisuustavoitteita. Varhaiskasvatusyksiköissä ja kouluissa on lain mukaan järjestettävä lapsen ravitsemustarpeet täyttävä terveellinen, tarpeellinen ja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

täysipainoinen ravinto. Tarjolla oleva ruoka perustuu pohjoismaisiin ravintosuosituksiin. Nyt tehty aloite on linjassa vuoden 2024 aikana päivittyvien uusien kansallisten ravitsemussuositusten kanssa.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminnassa tunnistetaan pedagogisen ruoka- ja ravitsemuskasvatuksen merkitys myönteisen ruokasuhteen ja terveellisten elintapojen luomisessa. Tampereella on jo pitkään toteutettu aistilähtöistä Sapere-ruokakasvatusta, jossa ruokaan tutustutaan kaikilla aisteilla ja sisältöjen käsittely ulottuu ruokapöydästä ja -hetkestä laajemmin kaikkeen toimintaan. Monipuolinen ja moniaistinen ruokakasvatus auttaa myös ruokahävikin hallinnassa. Varhaiskasvatus ja esiopetus yhtyy Voimian näkemykseen siitä, että syömättä jäänyt ruoka on aina ekologisesti, ravitsemuksellisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväntä.

Perusopetuksessa hiilineutraalien tekojen strategista painopistettä toteutetaan ekososiaalisen sivistyksen toimenpidekokonaisuudessa. Ruokakasvatus ja lasten ja nuorten ohjaaminen kestäviin ruokailutottumuksiin sekä käytännön opetustilanteena kouluruokailu ovat osa ekososiaalisen sivistyksen kokonaisuutta. Perusopetuksen toimenpiteenä tämän aloitteen osalta on kasvispohjaisen ruoan ja erityisesti kouluruoan arvostukseen ja asenteisiin vaikuttaminen. Kaiken kouluruoan, myös kasvisruokien houkuttelevuuden ja yleisesti oppilaiden ruokatietoisuuden lisääminen on yksi Tampereen perusopetuksen painopistealueista lukuvuonna 2024-2025, mihin on sovittu askelmerkit ja käytännön toteutus. Kouluruokailun houkuttelevuuden lisääminen on kirjattu myös kasvatus- ja opetuslautakunnan vuosisuunnitelmaan 2024. Toimenpiteen toteutumista seurataan kouluruokatyöryhmän kokoontumisten ja sen ehdottamien toimenpiteiden avulla. Reseptiikkaa kehitetään yhteistyössä Voimian kanssa. Perusopetus pitää aloitetta tärkeänä ja valtakunnallisesti merkittävänä keskustelunavauksena.

Perusopetuksella ja toisen asteen koulutuksella on mahdollisuus vaikuttaa oppilaiden asennoitumiseen ruokaan siltä osin, kun se tapahtuu koulupäivän aikana. Oppilaita kannustetaan miettimään tekemiään ruokavalintoja ja niiden vaikutuksia. Kouluruokailusta pyritään tekemään sosiaalinen tapahtuma, jolloin kaiken kouluruoan ja erityisesti kasvisruoan hyväksyttävyyttä nousee oppilaiden keskuudessa. Valmisteilla on myös muutos, jossa ehdotetaan kasvisruokien nimeämistä uudella tavalla mahdollisten ennakkoasenteiden vähentämiseksi. Lukioissa voidaan edelleen nostaa esiin eläinperäisten tuotteiden haitallisuutta ja järjestää esimerkiksi teemapäiviä, tietoiskuja ja muita tapahtumia tietoisuuden lisäämiseksi. Lukiokoulutus voi nostaa eläinperäisten tuotteiden vähentämisen vielä voimakkaammin esiin mm. Ilmastovahdissa, mikä takaa, että asiaa myös seurataan ja siitä raportoidaan. Eläinperäisten tuotteiden puolittaminen tulee tehdä samassa yhteydessä, kun kehitetään kouluruokailun houkuttelevuutta, maistuvuutta ja arvostusta oppilaiden keskuudessa, hävikkiä lisäämättä.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

On tärkeää pitää yllä ruokakasvatusta kaikilla kouluasteilla ja kodeissa, ohjaten lapsia uusien makujen omaksumiseen. Kotien kanssa tehtävä yhteistyö ruokapuheen ja maistamiskulttuurin osalta on avainasemassa myös kasvisruokiin suhtautumisessa. Aloitteen pohjalta perusopetus rohkaisee aiheen käsittelyyn koulujen vanhempainilloissa lukuvuonna 2025-2026 esimerkiksi yhteisesti tuotettujen materiaalien avulla.

Tampereen seudun ammattiopisto Tredu järjestää koulutusta elintarvike-, ravintola- ja cateringaloilla, joissa opiskellaan ruoanvalmistusta. Koulutuksessa noudatetaan valtakunnallisia tutkinnon perusteita, jotka määräävät pitkälti sen, minkälaisia sisältöjä opetuksessa on. Opetushallituksen määräämät tutkinnon perusteet valmistellaan yhteistyössä alan työelämän kanssa, jolloin tutkinnon perusteet vastaavat mahdollisimman pitkälle työelämän osaamistarpeita.

Tredussa elintarvikealalla voi valmistua leipurikondiittoriksi, elintarvikkeiden valmistajaksi tai lihatuotteiden valmistajaksi. Leipurikondiittorikoulutuksessa käytetään paljon eläinperäisiä raaka-aineita kuten kananmunaa, maitoa, kermaa ja voita. Näiden käyttöä on vaikea vähentää, koska niiden käyttö tutkinnon perusteissa olevissa sisällöissä on hyvin oleellinen osa tuotteiden valmistusta ja suuri osa leipurikondiittorin ammatin hallintaa. Opetukseen on lisätty myös kasvisperäisten tuotteiden valmistusta siinä määrin kuin tutkinnon perusteet ja kasvisperäisten ruokien myynnin kysyntä on mahdollistanut. Elintarvikkeiden valmistajan koulutuksen prosessi- ja annosruokien valmistuksessa käytetään lihaa, kestävä kehitys otetaan huomioon valmistuksessa ja raaka-aineiden valinnassa. Valmistuksessa käytetään paljon paikallisia raaka-aineita. Lihatuotteiden valmistajien koulutuksessa sisällöt ja raaka-aineet ovat tutkinnon perusteen mukaisesti lihavoittoisia, koska koulutuksella vastataan alueellisen lihateollisuuden työvoima- ja osaamistarpeisiin. Lihatuotteiden valmistuksen opetussisällöissä huomioidaan kuitenkin myös vegaaniset tuotteet, jotka jäljittelevät lihatuotteita tai korvaavat niitä.

Ravintola- ja catering-alan koulutuksessa huomioidaan valtakunnalliset ravitsemussuositukset. Kasvis- ja vegaanivaihtoehtoja käsitellään ja opetetaan koko tutkinnon ajan eri tutkinnon osissa. Opiskelijoiden tietoisuutta laajemmasta kasvisruokailun merkityksestä lisätään mm. opettajien osaamisen varmistamisella. Tämä vahvistaa osaltaan kasvisruokailun vakiintumista osaksi opiskelijoiden arkea.

Kaikkia Tampereen kaupungin hankintoja ohjaa hankinnan strategiset painopisteet, joiden avulla hankinnoissa toteutetaan kaupungin strategiaa. Painopisteiden mukaan tuotteet ja palvelut hankitaan ilmaston ja ympäristön kannalta vastuullisesti. Painopisteissä painotetaan myös kokonaistaloudellisuutta sekä paikallisen elinvoiman kehittymisen tukemista. Hankintojen kokonaistaloudellisuuden näkökulmasta on tärkeää, että palvelu ja tuotteet vastaavat asiakkaiden tarpeita, eikä niistä aiheudu kustannuksia esimerkiksi hävikin muodossa.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Tampereen kaupungin palveluissa ateriapalvelut toimittaa pääosin Pirkanmaan Voimia Oy. Voimia tukee Tampereen kaupungin hiilineutraaliustavoitteita ja on sitoutunut vähentämään ilmastovaikutuksiaan. Hiilineutraali Tampere 2030 tiekartassa on muun muassa seuraavat toimenpiteet ja linjaukset ruoan osalta:

- Pirkanmaan Voimia Oy kehittää liiketoimintaansa hiilineutraaliin suuntaan ja vähentää päästöjä ilmastotiekartan mukaisesti. Aterioissa lisätään kasviproteiinien, kalan ja broilerin käyttöä ja vähennetään punaista lihaa. Riisiä korvataan perunalla ja muilla viljoilla. Kaurajuomaa tarjotaan kaikille asiakkaille ruokajuomavaihtoehtona. Suositaan kausikasviksia.
- Lihaproteiinin määrän vähentäminen ruokalistoilla. Korvataan lihaproteiini kokonaan tai osittain kasviproteiineilla, esimerkiksi hybridiruokien tuominen ruokalistoille. Kasvisruokapäivä vähintään kerran viikossa.

Pirkanmaan Voimian toimintaa ohjataan palvelusopimuksilla, joissa palveluryhmät asettavat vastuullisuus- ja ympäristövaatimukset Voimian tuottamille ateriapalvelulle. Nämä vaatimukset ohjaavat Voimian palvelutuotantoa kaupungin haluamaan suuntaan.

Eläinperäisten tuotteiden kulutusta pienennettäessä siirtymässä on huomioitava toimittajamarkkinan kyvykkyys toimittaa haluttuja tuotteita. Tällä hetkellä kasviproteiinivalmisteiden saatavuus ja valikoiman riittävyys on haaste suuren mittaluokan valmistusprosesseihin. Tästä johtuen lyhyellä aikavälillä aloitteen vaikutukset voivat olla kustannuksia lisääviä. Suomessa ja maailmalla on meneillään useita tuotekehityshankkeita, joiden avulla voidaan saada kustannustehokkaita ratkaisuja kasviproteiinivalmisteiden tuotantoon ja siksi markkinoiden kehittymistä on seurattava aktiivisesti. Kasvisruoan reseptiikkaa on kehitettävä asiakkaiden makumieltymyksiä vastaavaksi. On tärkeää seurata hankkeita, joissa kehitetään ruokapalveluille soveltuvia maukkaita kasviruokareseptejä sekä jakaa muiden ruokapalvelutoimijoiden kanssa parhaita kokemuksia kasvisruoan käytön edistämisestä.

Kaupungin tiloissa toimivia kahvila-/ravintolapalveluyrittäjiä pystytään halutessa kilpailutusten kautta ohjaamaan eläinperäisten tuotteiden vähentämiseen. Hankintapalvelut tukee hankintojen valmistelua yhdessä sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Vuosina 2025 ja 2026 joitakin keskeisten kohteiden kahvila-ravintolasopimuksia (Esim. Metso, Laikku ja Kaupungintalo) on aika kilpailuttaa uudelleen.

Kaupungin hiilineutraaliustavoitteet ja niin päätettäessä myös eläinperäisten tuotteiden käytön vähentämisen tavoite, voidaan huomioida palveluntuottajan valinnassa vähimmäisvaatimusten ja vertailuperusteiden avulla. Sopimusten kilpailutuksessa on periaatteessa mahdollista huomioida nämä näkökulmat. Näin ollenkin yrittäjällä täytyy olla myös liikkumavaraa huomioida kysynnän vaikutus valikoimaan, jotta toiminta on kannattavaa ja palvelee asiakkaiden tarpeita. Konkreettiset vähimmäisvaatimukset palvelukuvauksessa voivat liittyä esim.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

kasvisruoka- ja vegaanivaihtoehtojen saatavuuteen, esillepanoon linjastolla ja sijaintiin ensimmäisenä ruokalistalla, vastuullisuusmerkintöihin sekä kasvisruoan menekin seurantaan. Pisteytettävänä vertailuperusteena voi olla esim. vastuullisuussuunnitelma, jossa palveluntuottajalta pyydetään vastuullisuussuunnitelmaan kuvaus toimenpiteistä, joilla se sitoutuu edistämään tilaajan määrittämiä vastuullisuustavoitteita. Tällä tavoin voidaan palveluntuottajilta parhaimmillaan saada myös uusia, innovatiivisia toimintatapoja kestävyysaasteiden ratkaisemiseksi. Tavoitteet voivat liittyä esimerkiksi kasvisruoan osuuden ja menekin lisäämiseen valikoimassa sekä kotimaisten kasviproteiinien käyttöön raaka-aineina.

Kaupunki tavoittelee jo nyt hiilineutraliutta suunnitelmallisesti ja lukuisin toimenpitein, joista osa kohdistuu eläinperäisten tuotteiden käytön vähentämiseen. Valtuusto voi halutessaan asettaa eläinperäisten tuotteiden vähentämiseksi tarkemmat tavoitteet.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite
  - 2 Nuorisovaltuuston lausunto
  - 3 Voimian lausunto
-

Elinvoima- ja osaamislautakunta, 27.11.2024, § 140

Valmistelijat / lisätiedot:
Puskala Tarja, Karojärvi Hanna

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.
Esittelijä: Salmi Pekka, Johtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Brigita Krashiniqin, Inna Rokosan ja Mitja Tapion ym. valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Brigita Krashiniqi, Inna Rokosa, Mitja Tapio ja 21 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että Tampereen kaupunki asettaa tavoitteekseen eläinperäisten tuotteiden puolittamisen omissa palveluissaan ja hankinnoissaan vuoteen 2030 mennessä siten, että tavoitteen toteutumista myös seurataan.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Tampereen strategia 2030, Kestävä Tampere 2030 -linjaukset, 100 ilmastoneutraalia ja älykästä kaupunkia -EU-missio sekä YK:n Kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030 ohjaavat ja velvoittavat Tampereen kaupunkia tavoittelemaan ilmastoneutraaliutta. Lisäksi kaupunki on sitoutunut työhön luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Kaupunki on allekirjoittanut yhdessä Suomen 10 suurimman kaupungin kanssa julkilausuman, jossa sitoudutaan työhön luontokadon pysäyttämiseksi myös globaalilla tasolla.

Tampereen kaupunki selvitti yhdessä Jyväskylän yliopiston kanssa Tampereen kaupunkiorganisaation vuoden 2021 hankintojensa hiili- ja luontojalanjäljen. Elintarvikehankinnat muodostivat suurimman (22%) osan kaupungin hankintojen luontojalanjäljestä ja toiseksi suurimman (14%) osan kaupungin hankintojen hiilijalanjäljestä. Elintarvikkeista punainen liha aiheutti suurimman luontojalanjäljen (34 %). Seuraavaksi suurimmat luontojalanjäljet aiheuttivat maitotuotteet (22 %) ja siipikarja (10 %). Punainen liha aiheutti myös suurimman osan elintarvikkeiden hiilijalanjäljestä (37 %). Vaikka elintarvikkeet aiheuttivat suurimman luontojalanjäljen, elintarvikehankintojen määrä euroissa oli vain noin 3 % kaikista hankinnoista. Etenkin lihatuotteiden aiheuttama maankäyttö nostaa elintarvikkeiden aiheuttamaa luontojalanjälkeä. Kaikki lihatuotteet aiheuttivat yhteensä yli 50 % elintarvikkeiden luontojalanjäljestä.

Iso osa tamperelaisten toiminnasta aiheutuvista päästöistä syntyy muualla. Sitowise Oy laski vuonna 2023 jo toista kertaa Tampereen kulutusperusteiset päästöt. Selvityksestä kävi ilmi, että ruoka muodostaa päästöistä suurimman osan (23%). Kulutusperusteisten päästöjen vähentäminen on tärkeä osa Tampereen ilmastotyötä.

Vuoden 2023 alusta lähes kaikissa Tampereen kouluissa ja varhaiskasvatusyksiköissä on ollut joka päivä vapaasti valittavissa kasvisruoka, joka on linjastossa ensimmäisenä, jotta maistamisen kynnyks on pienempi. Tavoitteena on tutustuttaa lapsia ja nuoria kasvispainotteiseen ruokaan ja uusiin makuihin. Varhaiskasvatus sekä esi- ja perusopetus ovat sitoutuneet edistämään omassa toiminnassaan Tampereen kaupunkistrategian mukaisia hiilineutraalisuustavoitteita. Varhaiskasvatusyksiköissä ja kouluissa on lain mukaan järjestettävä lapsen ravitsemustarpeet täyttävä terveellinen, tarpeellinen ja täysipainoinen ravinto. Tarjolla oleva ruoka perustuu pohjoismaisiin ravintosuosituksiin. Nyt tehty aloite on linjassa vuoden 2024 aikana päivittyvien uusien kansallisten ravitsemussuositusten kanssa.

Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toiminnassa tunnistetaan pedagogisen ruoka- ja ravitsemuskasvatuksen merkitys myönteisen ruokasuhteen ja terveellisten elintapojen luomisessa. Tampereella on jo pitkään toteutettu aistilähtöistä Sapere-ruokakasvatusta, jossa ruokaan tutustutaan kaikilla aisteilla ja sisältöjen käsittely ulottuu ruokapöydästä ja -hetkestä laajemmin kaikkeen toimintaan. Monipuolinen ja moniaistinen ruokakasvatus auttaa myös ruokahävikin hallinnassa. Varhaiskasvatus ja esiopetus yhtyy Voimian näkemykseen siitä, että

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

syömättä jäänyt ruoka on aina ekologisesti, ravitsemuksellisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväntä.

Perusopetuksessa hiilineutraalien tekojen strategista painopistettä toteutetaan ekososiaalisen sivistyksen toimenpidekokonaisuudessa. Ruokakasvatus ja lasten ja nuorten ohjaaminen kestäviin ruokailutottumuksiin sekä käytännön opetustilanteena kouluruokailu ovat osa ekososiaalisen sivistyksen kokonaisuutta. Perusopetuksen toimenpiteenä tämän aloitteen osalta on kasvispohjaisen ruoan ja erityisesti kouluruoan arvostukseen ja asenteisiin vaikuttaminen. Kaiken kouluruoan, myös kasvisruokien houkuttelevuuden ja yleisesti oppilaiden ruokatietoisuuden lisääminen on yksi Tampereen perusopetuksen painopistealueista lukuvuonna 2024-2025, mihin on sovittu askelmerkit ja käytännön toteutus. Kouluruokailun houkuttelevuuden lisääminen on kirjattu myös kasvatus- ja opetuslautakunnan vuosisuunnitelmaan 2024. Toimenpiteen toteutumista seurataan kouluruokatyöryhmän kokoontumisten ja sen ehdottamien toimenpiteiden avulla. Reseptiikkaa kehitetään yhteistyössä Voimian kanssa. Perusopetus pitää aloitetta tärkeänä ja valtakunnallisesti merkittävänä keskustelunavauksena.

Perusopetuksella ja toisen asteen koulutuksella on mahdollisuus vaikuttaa oppilaiden asennoitumiseen ruokaan siltä osin, kun se tapahtuu koulupäivän aikana. Oppilaita kannustetaan miettimään tekemiään ruokavalintoja ja niiden vaikutuksia. Kouluruokailusta pyritään tekemään sosiaalinen tapahtuma, jolloin kaiken kouluruoan ja erityisesti kasvisruoan hyväksyttävyyttä nousee oppilaiden keskuudessa. Valmisteilla on myös muutos, jossa ehdotetaan kasvisruokien nimeämistä uudella tavalla mahdollisten ennakoasenteiden vähentämiseksi. Lukioissa voidaan edelleen nostaa esiin eläinperäisten tuotteiden haitallisuutta ja järjestää esimerkiksi teemapäiviä, tietoiskuja ja muita tapahtumia tietoisuuden lisäämiseksi. Lukiokoulutus voi nostaa eläinperäisten tuotteiden vähentämisen vielä voimakkaammin esiin mm. Ilmastovahdissa, mikä takaa, että asiaa myös seurataan ja siitä raportoidaan. Eläinperäisten tuotteiden puolittaminen tulee tehdä samassa yhteydessä, kun kehitetään kouluruokailun houkuttelevuutta, maistuvuutta ja arvostusta oppilaiden keskuudessa, hävikkiä lisäämättä.

On tärkeää pitää yllä ruokakasvatusta kaikilla kouluasteilla ja kodeissa, ohjaten lapsia uusien makujen omaksumiseen. Kotien kanssa tehtävä yhteistyö ruokapuheen ja maistamiskulttuurin osalta on avainasemassa myös kasvisruokiin suhtautumisessa. Aloitteen pohjalta perusopetus rohkaisee aiheen käsittelyyn koulujen vanhempainilloissa lukuvuonna 2025-2026 esimerkiksi yhteisesti tuotettujen materiaalien avulla.

Tampereen seudun ammattiopisto Tredu järjestää koulutusta elintarvike- ja ravintola- ja cateringaloilla, joissa opiskellaan ruoanvalmistusta. Koulutuksessa noudatetaan valtakunnallisia tutkinnon perusteita, jotka määräävät pitkälti sen, minkälaisia sisältöjä opetuksessa on.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Opetushallituksen määräämät tutkinnon perusteet valmistellaan yhteistyössä alan työelämän kanssa, jolloin tutkinnon perusteet vastaavat mahdollisimman pitkälle työelämän osaamistarpeita.

Tredussa elintarvikealalla voi valmistua leipurikondiittoriksi, elintarvikkeiden valmistajaksi tai lihatuotteiden valmistajaksi. Leipurikondiittorikoulutuksessa käytetään paljon eläinperäisiä raaka-aineita kuten kananmunaa, maitoa, kermaa ja voita. Näiden käyttöä on vaikea vähentää, koska niiden käyttö tutkinnon perusteissa olevissa sisällöissä on hyvin oleellinen osa tuotteiden valmistusta ja suuri osa leipurikondiittorin ammatin hallintaa. Opetukseen on lisätty myös kasvisperäisten tuotteiden valmistusta siinä määrin kuin tutkinnon perusteet ja kasvisperäisten ruokien myynnin kysyntä on mahdollistanut. Elintarvikkeiden valmistajan koulutuksen prosessi- ja annosruokien valmistuksessa käytetään lihaa, kestävä kehitys otetaan huomioon valmistuksessa ja raaka-aineiden valinnassa. Valmistuksessa käytetään paljon paikallisia raaka-aineita. Lihatuotteiden valmistajien koulutuksessa sisällöt ja raaka-aineet ovat tutkinnon perusteen mukaisesti lihavoittoisia, koska koulutuksella vastataan alueellisen lihateollisuuden työvoima- ja osaamistarpeisiin. Lihatuotteiden valmistuksen opetussisällöissä huomioidaan kuitenkin myös vegaaniset tuotteet, jotka jäljittelevät lihatuotteita tai korvaavat niitä.

Ravintola- ja catering-alan koulutuksessa huomioidaan valtakunnalliset ravitsemussuosituksot. Kasvis- ja vegaanivaihtoehtoja käsitellään ja opetetaan koko tutkinnon ajan eri tutkinnon osissa. Opiskelijoiden tietoisuutta laajemmasta kasvisruokailun merkityksestä lisätään mm. opettajien osaamisen varmistamisella. Tämä vahvistaa osaltaan kasvisruokailun vakiintumista osaksi opiskelijoiden arkea.

Kaikkia Tampereen kaupungin hankintoja ohjaa hankinnan strategiset painopisteet, joiden avulla hankinnoissa toteutetaan kaupungin strategiaa. Painopisteiden mukaan tuotteet ja palvelut hankitaan ilmaston ja ympäristön kannalta vastuullisesti. Painopisteissä painotetaan myös kokonaistaloudellisuutta sekä paikallisen elinvoiman kehittymisen tukemista. Hankintojen kokonaistaloudellisuuden näkökulmasta on tärkeää, että palvelu ja tuotteet vastaavat asiakkaiden tarpeita, eikä niistä aiheudu kustannuksia esimerkiksi hävikin muodossa.

Tampereen kaupungin palveluissa ateriapalvelut toimittaa pääosin Pirkanmaan Voimia Oy. Voimia tukee Tampereen kaupungin hiilineutraaliustavoitteita ja on sitoutunut vähentämään ilmastovaikutuksiaan. Hiilineutraali Tampere 2030 tiekartassa on muun muassa seuraavat toimenpiteet ja linjaukset ruoan osalta:

- Pirkanmaan Voimia Oy kehittää liiketoimintaansa hiilineutraaliin suuntaan ja vähentää päästöjä ilmastotiekartan mukaisesti. Aterioissa lisätään kasviproteiinien, kalan ja broilerin käyttöä ja vähennetään punaista lihaa. Riisiä korvataan perunalla ja muilla viljoilla. Kaurajuomaa tarjotaan kaikille asiakkaille ruokajuomavaihtoehtona. Suositaan kausikasviksia.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

- Lihaproteiinin määrän vähentäminen ruokalistoilla. Korvataan lihaproteiini kokonaan tai osittain kasviproteiineilla, esimerkiksi hybridiruokien tuominen ruokalistoille. Kasvisruokapäivä vähintään kerran viikossa.

Pirkanmaan Voimian toimintaa ohjataan palvelusopimuksilla, joissa palveluryhmät asettavat vastuullisuus- ja ympäristövaatimukset Voimian tuottamille ateriapalvelulle. Nämä vaatimukset ohjaavat Voimian palvelutuotantoa kaupungin haluamaan suuntaan.

Eläinperäisten tuotteiden kulutusta pienennettäessä siirtymässä on huomioitava toimittajamarkkinan kyvykkyys toimittaa haluttuja tuotteita. Tällä hetkellä kasviproteiinivalmisteiden saatavuus ja valikoiman riittävyys on haaste suuren mittaluokan valmistusprosesseihin. Tästä johtuen lyhyellä aikavälillä aloitteen vaikutukset voivat olla kustannuksia lisääviä. Suomessa ja maailmalla on meneillään useita tuotekehityshankkeita, joiden avulla voidaan saada kustannustehokkaita ratkaisuja kasviproteiinivalmisteiden tuotantoon ja siksi markkinoiden kehittymistä on seurattava aktiivisesti. Kasvisruoan reseptiikkaa on kehitettävä asiakkaiden makumieltymyksiä vastaavaksi. On tärkeää seurata hankkeita, joissa kehitetään ruokapalveluille soveltuvia maukkaita kasviruokareseptejä sekä jakaa muiden ruokapalvelutoimijoiden kanssa parhaita kokemuksia kasvisruoan käytön edistämisestä.

Kaupungin tiloissa toimivia kahvila-/ravintolapalveluyrittäjiä pystytään halutessa kilpailutusten kautta ohjaamaan eläinperäisten tuotteiden vähentämiseen. Hankintapalvelut tukee hankintojen valmistelua yhdessä sovittujen tavoitteiden mukaisesti. Vuosina 2025 ja 2026 joitakin keskeisten kohteiden kahvila-ravintolasopimuksia (Esim. Metso, Laikku ja Kaupungintalo) on aika kilpailuttaa uudelleen.

Kaupungin hiilineutraaliustavoitteet ja niin päätettäessä myös eläinperäisten tuotteiden käytön vähentämisen tavoite, voidaan huomioida palveluntuottajan valinnassa vähimmäisvaatimusten ja vertailuperusteiden avulla. Sopimusten kilpailutuksessa on periaatteessa mahdollista huomioida nämä näkökulmat. Näin ollenkin yrittäjällä täytyy olla myös liikkumavaraa huomioida kysynnän vaikutus valikoimaan, jotta toiminta on kannattavaa ja palvelee asiakkaiden tarpeita. Konkreettiset vähimmäisvaatimukset palvelukuvauksessa voivat liittyä esim. kasvisruoka- ja vegaanivaihtoehtojen saatavuuteen, esillepanoon linjastolla ja sijaintiin ensimmäisenä ruokalistalla, vastuullisuusmerkintöihin sekä kasvisruoan menekien seurantaan. Pisteytettävänä vertailuperusteena voi olla esim. vastuullisuussuunnitelma, jossa palveluntuottajalta pyydetään vastuullisuussuunnitelmaan kuvaus toimenpiteistä, joilla se sitoutuu edistämään tilaajan määrittämiä vastuullisuustavoitteita. Tällä tavoin voidaan palveluntuottajilta parhaimmillaan saada myös uusia, innovatiivisia toimintatapoja kestävyysvaasteiden ratkaisemiseksi. Tavoitteet voivat liittyä esimerkiksi kasvisruoan osuuden ja menekien

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

lisäämiseen valikoimassa sekä kotimaisten kasviproteiinien käyttöön raaka-aineina.

Kaupunki tavoittelee jo nyt hiilineutraliutta suunnitelmallisesti ja lukuisin toimenpitein, joista osa kohdistuu eläinperäisten tuotteiden käytön vähentämiseen. Valtuusto voi halutessaan asettaa eläinperäisten tuotteiden vähentämiseksi tarkemmat tavoitteet.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

Liitteet

- 1 Valtuustoaloite
- 2 Nuorisovaltuuston lausunto
- 3 Voimian lausunto

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Kaupunginhallitus, § 486, 09.12.2024

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, § 143, 13.11.2024

Elinvoima- ja osaamislautakunta, § 145, 27.11.2024

§ 486

Valtuustoaloite Karteroopin toiminnan mahdollistamiseksi Tampereen kaupungin tuella - Tampereen sosialidemokraattinen valtuustoryhmä

TRE:3227/05.00.01/2024

Kaupunginhallitus, 09.12.2024, § 486

Valmistelija / lisätiedot:
Savisaari Lauri, Salmi Pekka

Valmistelijan yhteystiedot

Kehittämispäällikkö Hanna Karojärvi, puh. 040 800 7410, työllistymisen monialaisen tuen palvelujen johtaja Tommi Eskonen, puh. 050 361 1052, erikoissuunnittelija Esko-Pekka Järvinen, puh. 041 731 3226, ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Johanna Heine, puh. 040 195 1709, projektipäällikkö Sanna Teinilä, puh. 050 3646 022, suunnittelupäällikkö Tuula Mikkonen, puh. 040 800 4962, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaainjohtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Tampereen sosialidemokraattisen valtuustoryhmän valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Tiedoksi

Tampereen sosialidemokraattinen valtuustoryhmä, Hanna Karojärvi, Tommi Eskonen, Esko-Pekka Järvinen, Johanna Heine, Sanna Teinilä, Tuula Mikkonen

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, 13.11.2024, § 143

Valmistelijat / lisätiedot:
Karojärvi Hanna

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Savisaari Lauri, Johtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Tampereen sosiaalidemokraattisen valtuustoryhmän valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Sosiaalidemokraattinen valtuustoryhmä pyytää selvittämään kaupungin mahdollisuuksia rahoittaa ja tehdä yhteistyötä Mahdollisuuksien talo ry:n Karteroopin kanssa niin avustustoiminnassa kuin työllistämisasiossa.

Mahdollisuuksien Talo ry:n tavoitteena on tukea ja kehittää yhteisöllisyyttä sekä luoda mahdollisuuksia vaikeassa työllistymistilanteessa oleville asiakkaille. Mahdollisuuksien Talon Karteroopi-toiminnassa jaetaan kohdennetusti tarvitseville asiakkaille Nextiin esilajittelemia lahjoitettuja vaatteita ja kodintekstiilejä. Valtuustoaloitteessa nostetaan esiin Karteroopi-toiminnan merkitys tekstiilijätteen vähentämiselle, vähävaraisten välttämättömyystarpeiden tukemiselle sekä matalan kynnyksen välityömarkkinapaikkojen tarjoamiselle.

Suomessa ei ole selkeää käyttökuntoisten vaatteiden sosiaaliseen uudelleenkäyttöön liittyvää mallia, vaikka avun tarvitsijoita on. Taloudellinen apukin ohjaa maassamme useimmiten ostamaan vaatteet uusina. Uuden ostamisen normi näkyy uudenveroisten ja käyttökuntoisten kiertoon laitettavien vaatteiden suurena määränä. Kierrätyskeskuksissa tämä näkyy niin, että tilanpuutteen vuoksi vain lähes uudenveroiset vaatteet voidaan laittaa myyntiin, eikä täysin käyttökuntoisille, mutta ehkä hieman käytetyimmän näköisille vaatteille löydy läheskään aina uudelleenkäyttöön ohjaavaa kanavaa. Paljon käyttökuntoisia vaatteita päätyy polttoon tai parhaassa tapauksessa uusiokäytettäväksi raaka-aineeksi.

Samaan aikaan meillä on silti jatkuvasti enemmän ihmisiä, joilla ei ole varaa ostaa vaatteita edes käytettynä tarjottavin hinnoin. Käyttökuntoisten vaatteiden ylijäämä ei siis kohtaa suurta avun tarvitsijoiden joukkoa. Myös tekstiilimateriaalin varastointi on ongelma, sillä "väärään" vuodenaikaan lahjoitetut vaatteet eivät vastaa ihmisten sen hetken tarpeita ja vaatteiden varastointitila on kallista.

Ekokumppanit on toteuttanut Pirkanmaan Jätehuollon kanssa jo neljä SWAP! käytettyjen vaatteiden tapahtumaa, joissa yhteensä yli 15 000 kg vaatteita ja kenkiä on vaihtanut omistajaa. Vaatteiden kierrättämisestä uusille käyttäjille, vaihtaen tai jopa ilmaiseksi, on saanut paljon kiitosta. Lisäksi kaikille halukkaille jaetut "ilmaiset" kolme SWAP-seteliä on

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

tarjonnut kaikille mahdollisuuden osallistua tapahtumaan rahatilanteesta riippumatta. Tapahtumasta jääneet vaatteet on nyt kahdesti ohjattu Mahdollisuuksien talon Karteroopille, jonne ne on toimitettu SWAPin lajittelukumppanin Nextiili ry:n kautta ja Kierrätyskeskuksen logistiikkaa hyödyntäen.

Karteroopi toimii osaltaan tekstiilien kiertoa mahdollistaen ja näin vähentää osaltaan tekstiilijätettä. Tekstiilien kierrätyksen ja uudelleenkäytön toimijoita on Tampereella useita (esimerkiksi Nextiili, Pirkanmaan kierrätys ja työtoiminta, SPR Kontti ja Hope ry.) Näistä Nextiili ja Pirkanmaan kierrätys ja työtoiminta operoivat kaiken mahdollisen hyötykäyttöön soveltumattoman kierrätystekstiilin (tai muun heille päätyvän kierrätystavarain) soveltuvin osin edelleen uusiutuvan energian lähteeksi. Kaupunki on tehnyt kiertotaloustoimijoiden kanssa yhteistä kehittämistyötä (esim. KIERTO-hanke). Erillistä kiertotalouden avustusmuotoa ei kaupungilla kuitenkaan ole, eikä tekstiilien kierrätystoiminta ole Ympäristönsuojelutyön avustusten myöntämisperusteiden täyttävissä toimintamuodoissa mukana, vaan kiertotalouden toimijat ovat toimintansa sisällön mukaan voineet hakea ja saada kaupungin myöntämiä muita avustuksia. Nextiilille ja Pirkanmaan kierrätys ja työtoiminnalle on vuonna 2024 myönnetty työllisyyden edistämisen kohdeavustusta. Kyse on väliaikaisesta avustuksesta, jonka tarkoituksena on tukea välityömarkkinoilla toimivia yhdistyksiä TE-uudistuksen siirtymävaiheessa. Hope ry, joka Karteroopin tapaan edelleen jakaa vaatteita (ehtonaan tosin, että perheessä on alle 18-vuotias lapsi), on saanut vuodesta 2022 alkaen avustusta toimintaansa Tampereen kaupungin perheitä tukevan työn yleisavustuksesta. Vuonna 2024 mahdollisuuksien talolle myönnettiin 3000 euroa toiminnan kuluihin hyvinvoinnin edistämisen yleisavustus -kokonaisuudesta. Toiminta täyttää avustuskriteerit, mutta kokonaisuudesta myönnettävät summat jäävät kauas haetusta. Hyvinvoinnin edistämisen yleisavustuksia jaettiin vuodelle 2024 yhteensä 52 000 euroa yhdelletoista yhdistykselle. Mahdollisuuksien talo haki uutena avustuksen hakijana avustusta tästä kokonaisuudesta 30 000 euroa. Yhdistys haki avustusta sekä toimintaan että palkkakuluihin toiminnan jatkoa ja omarahoitteisuutta valmistelevalle henkilölle osalta. Muita tässä mainittuja avustuksia Mahdollisuuksien talo ei ole hakenut. Tulevaisuudessa Mahdollisuuksien talo ry:tä voidaan ohjata paremmin kohdentamaan avustushakemuksensa kokonaisuuteen, josta tarpeisiin on parhaat edellytykset vastata.

Kierrätysvaatteiden edelleen lahjoittaminen rinnastetaan aloitteessa vähävaraisille suunnattuun ruoka-apuun, molempien ollessa välttämättömyystarpeita. Ruoka-aputoiminta on hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää matalan kynnyksen vapaaehtoistoimintaa, joka keskittyy hävikkiruuan hyötykäyttöön. Sen järjestämiseen ei ole velvoittavaa lainsäädäntöpohjaa, mutta 1.10.2024 on tullut voimaan valtioneuvoston asetus ruoka-aputoimintaan myönnettävistä valtionavustuksista. Ruoka-aputoiminnan valtionavustus kohdistuu yksinomaan ruoka-apuun, eikä asetuksessa mainita muita

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

välttämättömyystarvikkeita, kuten vaatteita. (Valtioneuvoston asetus 541 /2024). Ruoka-aputoimintaan myönnettävistä valtionavustuksista Tampereen kaupunki tekee yhteistyötä Tampereen evankelisluterilaisen seurakuntayhtymän ja paikallisten järjestöjen kanssa hävikkiruoan hyötykäytön tehostamiseksi Tampereella. Ruoka-avun erilaisia muotoja ovat muun muassa elintarvikejako ja yhteisöruokailut.

Ruoka-apu on mukana Tampereen kaupungin köyhyysohjelmassa, missä osatavoitteina on eriarvoisuuden ja köyhyyden vähentäminen, ennaltaehkäisyyn panostaminen sekä tamperelaisten työkyvyn, työllisyyden ja työelämään osallistumisen tukeminen. Köyhyysohjelman mahdollisen päivittämisen yhteydessä voidaan tarkastella vaateavun merkitystä ja mahdollisuuksia sen tukemiselle.

Tampereen kaupungin Työllisyys- ja kasvupalvelut tunnistaa kolmannen sektorin toimijoiden tärkeän roolin toiminnallisena ympäristönä, jossa on mahdollista vahvistaa osaamista ja muita työelämävalmiuksia sekä edistää näin pidempään työttömänä olleiden työnhakijoiden sijoittumista avoimille työmarkkinoille. Matalan kynnyksen työllistymistä edistävänä palveluna toimiva kuntouttava työtoiminta on siirtynyt kaupungilta Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestämävastuulle, joten niitä osin yhteistyömahdollisuuksia toimijan on syytä selvittää suoraan hyvinvointialueen kanssa.

Kaiken kaikkiaan kolmannen sektorin välityömarkkinatoimijoiden tilanne on taloudellisesti haasteellinen, koska välityömarkkinatoimijoille suunnattu TEM:n työllisyyspoliittinen avustus on loppunut, Pirha on vähentänyt kuntouttavan työtoiminnan ostopalvelujen käyttöä ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) avustusmäärärahoja on leikattu, Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) nuorten työpajarahoitusta on leikattu, Euroopan sosiaalirahaston (ESR) hakerahoitus on vähentynyt, Kaupungin avustusmahdollisuudet ovat rajalliset nykyisen taloustilanteen puitteissa ja myös palkkatuettu työ on uudistusten keskellä.

Työllisyys- ja kasvupalvelujen tarkoituksena on käynnistää välityömarkkinoiden kehittämisohjelma, jonka puitteissa etsitään ratkaisuja esille tulleisiin haasteisiin yhdessä kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa. Mahdollisuuksien talo ry on erittäin tervetullut mukaan kehittämistyöhön, kun se saadaan käyntiin. Toistaiseksi Karteroopi-toimintaa ei ole kehitetty työllistymistä edistävän palvelun suuntaan eikä siinä myöskään käytössä olevien seurantatietojen mukaan ole juurikaan hyödynnetty työkokeiluja tai palkkatukea osallistujien työelämävalmiuksien vahvistamisessa.

Karteroopi on konsepti, jota on perusteltua tukea ja vakiinnuttaa ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävästä kehityksestä tukevana sekä vaatteiden kestävästä kulutuksesta edistävänä toimintamallina. Mahdollisuuksien talo ry:tä voidaan tukea ja ohjata tunnistamaan ja hyödyntämään paremmin jo nykyisellään tarjolla olevat kaupungin tuki- ja yhteistyömuodot.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Elinvoima- ja osaamislautakunta, 27.11.2024, § 145

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Salmi Pekka, Johtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Tampereen sosiaalidemokraattisen valtuustoryhmän valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Sosiaalidemokraattinen valtuustoryhmä pyytää selvittämään kaupungin mahdollisuuksia rahoittaa ja tehdä yhteistyötä Mahdollisuuksien talo ry:n Karteroopin kanssa niin avustustoiminnassa kuin työllistämisasiassa.

Mahdollisuuksien Talo ry:n tavoitteena on tukea ja kehittää yhteisöllisyyttä sekä luoda mahdollisuuksia vaikeassa työllistymistilanteessa oleville asiakkaille. Mahdollisuuksien Talon Karteroopi-toiminnassa jaetaan kohdennetusti tarvitseville asiakkaille Nextiin esilajittelemia lahjoitettuja vaatteita ja kodintekstiilejä. Valtuustoaloitteessa nostetaan esiin Karteroopi-toiminnan merkitys tekstiilijätteen vähentämiselle, vähävaraisten välttämättömyystarpeiden tukemiselle sekä matalan kynnyksen välityömarkkinapaikkojen tarjoamiselle.

Suomessa ei ole selkeää käyttökuntoisten vaatteiden sosiaaliseen uudelleenkäyttöön liittyvää mallia, vaikka avun tarvitsijoita on. Taloudellinen apukin ohjaa maassamme useimmiten ostamaan vaatteet uusina. Uuden ostamisen normi näkyy uudenveroisten ja käyttökuntoisten kiertoon laitettavien vaatteiden suurena määränä. Kierrätyskeskuksissa tämä näkyy niin, että tilanpuutteen vuoksi vain lähes uudenveroiset vaatteet voidaan laittaa myyntiin, eikä täysin käyttökuntoisille, mutta ehkä hieman käytetyimmän näköisille vaatteille löydy läheskään aina uudelleenkäyttöön ohjaavaa kanavaa. Paljon käyttökuntoisia vaatteita päätyy polttoon tai parhaassa tapauksessa uusiokäytettäväksi raaka-aineeksi.

Samaan aikaan meillä on silti jatkuvasti enemmän ihmisiä, joilla ei ole varaa ostaa vaatteita edes käytettynä tarjottavin hinnoin. Käyttökuntoisten vaatteiden ylijäämä ei siis kohtaa suurta avun

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

tarvitsijoiden joukkoa. Myös tekstiilimateriaalin varastointi on ongelma, sillä "väärään" vuodenaikaan lahjoitetut vaatteet eivät vastaa ihmisten sen hetken tarpeita ja vaatteiden varastointitila on kallista.

Ekokumppanit on toteuttanut Pirkanmaan Jätehuollon kanssa jo neljä SWAP! käytettyjen vaatteiden tapahtumaa, joissa yhteensä yli 15 000 kg vaatteita ja kenkiä on vaihtanut omistajaa. Vaatteiden kierrättämisestä uusille käyttäjille, vaihtaen tai jopa ilmaiseksi, on saanut paljon kiitosta. Lisäksi kaikille halukkaille jaetut "ilmaiset" kolme SWAP-seteliä on tarjonnut kaikille mahdollisuuden osallistua tapahtumaan rahatilanteesta riippumatta. Tapahtumasta jääneet vaatteet on nyt kahdesti ohjattu Mahdollisuuksien talon Karteroopille, jonne ne on toimitettu SWAPin lajittelukumppanin Nextiili ry:n kautta ja Kierrätyskeskuksen logistiikkaa hyödyntäen.

Karteroopi toimii osaltaan tekstiilien kiertoa mahdollistaen ja näin vähentää osaltaan tekstiilijätettä. Tekstiilien kierrätyksen ja uudelleenkäytön toimijoita on Tampereella useita (esimerkiksi Nextiili, Pirkanmaan kierrätys ja työtoiminta, SPR Kontti ja Hope ry.) Näistä Nextiili ja Pirkanmaan kierrätys ja työtoiminta operoivat kaiken mahdollisen hyötykäyttöön soveltumattoman kierrätystekstiilin (tai muun heille päätyvän kierrätystavaran) soveltuvien osien edelleen uusiutuvan energian lähteeksi. Kaupunki on tehnyt kiertotaloustoimijoiden kanssa yhteistä kehittämistyötä (esim. KIERTO-hanke). Erillistä kiertotalouden avustusmuotoa ei kaupungilla kuitenkaan ole, eikä tekstiilien kierrätystoiminta ole Ympäristönsuojelutyön avustusten myöntämisperusteiden täyttävissä toimintamuodoissa mukana, vaan kiertotalouden toimijat ovat toimintansa sisällön mukaan voineet hakea ja saada kaupungin myöntämiä muita avustuksia. Nextiilille ja Pirkanmaan kierrätys ja työtoiminnalle on vuonna 2024 myönnetty työllisyyden edistämisen kohdeavustusta. Kyse on väliaikaisesta avustuksesta, jonka tarkoituksena on tukea välityömarkkinoilla toimivia yhdistyksiä TE-uudistuksen siirtymävaiheessa. Hope ry, joka Karteroopin tapaan edelleen jakaa vaatteita (ehtonaan tosin, että perheessä on alle 18-vuotias lapsi), on saanut vuodesta 2022 alkaen avustusta toimintaansa Tampereen kaupungin perheitä tukevan työn yleisavustuksesta. Vuonna 2024 mahdollisuuksien talolle myönnettiin 3000 euroa toiminnan kuluihin hyvinvoinnin edistämisen yleisavustus -kokonaisuudesta. Toiminta täyttää avustuskriteerit, mutta kokonaisuudesta myönnettävät summat jäävät kauas haetusta. Hyvinvoinnin edistämisen yleisavustuksia jaettiin vuodelle 2024 yhteensä 52 000 euroa yhdelletoista yhdistykselle. Mahdollisuuksien talo haki uutena avustuksen hakijana avustusta tästä kokonaisuudesta 30 000 euroa. Yhdistys haki avustusta sekä toimintaan että palkkakuluihin toiminnan jatkoa ja omarahoitteisuutta valmistelevalle henkilölle osalta. Muita tässä mainittuja avustuksia Mahdollisuuksien talo ei ole hakenut. Tulevaisuudessa Mahdollisuuksien talo ry:tä voidaan ohjata paremmin kohdentamaan avustushakemuksensa kokonaisuuteen, josta tarpeisiin on parhaat edellytykset vastata.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Kierrätysvaatteiden edelleen lahjoittaminen rinnastetaan aloitteessa vähävaraisille suunnattuun ruoka-apuun, molempien ollessa välttämättömyystarpeita. Ruoka-aputoiminta on hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvää matalan kynnyksen vapaaehtoistoimintaa, joka keskittyy hävikkiruoan hyötykäyttöön. Sen järjestämiseen ei ole velvoittavaa lainsäädäntöpohjaa, mutta 1.10.2024 on tullut voimaan valtioneuvoston asetus ruoka-aputoimintaan myönnettävistä valtionavustuksista. Ruoka-aputoiminnan valtionavustus kohdistuu yksinomaan ruoka-apuun, eikä asetuksessa mainita muita välttämättömyystarvikkeita, kuten vaatteita. (Valtioneuvoston asetus 541 /2024). Ruoka-aputoimintaan myönnettävistä valtionavustuksista Tampereen kaupunki tekee yhteistyötä Tampereen evankelisluterilaisen seurakuntayhtymän ja paikallisten järjestöjen kanssa hävikkiruoan hyötykäytön tehostamiseksi Tampereella. Ruoka-avun erilaisia muotoja ovat muun muassa elintarvikejako ja yhteisöruokailut.

Ruoka-apu on mukana Tampereen kaupungin köyhyysohjelmassa, missä osatavoitteina on eriarvoisuuden ja köyhyyden vähentäminen, ennaltaehkäisyyn panostaminen sekä tamperelaisten työkyvyn, työllisyyden ja työelämään osallistumisen tukeminen. Köyhyysohjelman mahdollisen päivittämisen yhteydessä voidaan tarkastella vaateavun merkitystä ja mahdollisuuksia sen tukemiselle.

Tampereen kaupungin Työllisyys- ja kasvupalvelut tunnistaa kolmannen sektorin toimijoiden tärkeän roolin toiminnallisena ympäristönä, jossa on mahdollista vahvistaa osaamista ja muita työelämävalmiuksia sekä edistää näin pidempään työttömänä olleiden työnhakijoiden sijoittumista avoimille työmarkkinoille. Matalan kynnyksen työllistymistä edistävänä palveluna toimiva kuntouttava työtoiminta on siirtynyt kaupungilta Pirkanmaan hyvinvointialueen järjestämistä vastuulle, joten niitä osin yhteistyömahdollisuuksia toimijan on syytä selvittää suoraan hyvinvointialueen kanssa.

Kaiken kaikkiaan kolmannen sektorin välityömarkkinatoimijoiden tilanne on taloudellisesti haasteellinen, koska välityömarkkinatoimijoille suunnattu TEM:n työllisyyspoliittinen avustus on loppunut, Pirha on vähentänyt kuntouttavan työtoiminnan ostopalvelujen käyttöä ja Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) avustusrahoja on leikattu, Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) nuorten työpajarahoitusta on leikattu, Euroopan sosiaalirahaston (ESR) hakerahoitus on vähentynyt, Kaupungin avustusmahdollisuudet ovat rajalliset nykyisen taloustilanteen puitteissa ja myös palkkatuettu työ on uudistusten keskellä.

Työllisyys- ja kasvupalvelujen tarkoituksena on käynnistää välityömarkkinoiden kehittämisohjelma, jonka puitteissa etsitään ratkaisuja esille tulleisiin haasteisiin yhdessä kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa. Mahdollisuuksien talo ry on tervetullut mukaan kehittämistyöhön, kun se saadaan käyntiin. Toistaiseksi Karteroopi-toimintaa ei ole kehitetty työllistymistä edistävän palvelun suuntaan eikä siinä myöskään käytössä olevien seurantatietojen mukaan

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

ole juurikaan hyödynnetty työkokeiluja tai palkkatukea osallistujien työelämävalmiuksien vahvistamisessa.

Karteroopi on konsepti, jota on perusteltu tukea ja vakiinnuttaa ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävästä kehitystä tukevana sekä vaatteiden kestävästä kulutuksesta edistävänä toimintamallina. Mahdollisuuksien talo ry:tä voidaan tukea ja ohjata tunnistamaan ja hyödyntämään paremmin jo nykyisellään tarjolla olevat kaupungin tuki- ja yhteistyömuodot.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Kaupunginhallitus, § 487, 09.12.2024

Kasvatus- ja opetuslautakunta, § 106, 19.11.2024

Elinvoima- ja osaamislautakunta, § 141, 27.11.2024

§ 487

Tiedoksi: Nuorisovaltuuston aloite neurokirjon huomioimiseksi Tampereen kaupungissa

TRE:2785/06.00.01/2024

Kaupunginhallitus, 09.12.2024, § 487

Valmistelija / lisätiedot:
Savisaari Lauri, Salmi Pekka

Valmistelijan yhteystiedot

Johtaja, ammatillinen koulutus Kirsi Viskari, puh. 040 037 6420, opetusjohtaja Ulla Ojalampi, puh. 050 428 3044, pedagoginen asiantuntija Outi Etu-Seppälä, puh. 040 358 0825, aluejohtaja Heli Rautanen, aluejohtaja, puh. 040 584 7692, pedagoginen asiantuntija Martta Pyökkimies, puh. 040 592 8133, etunimi.sukunimi@tampere.fi, lukiokoulutuksen johtaja Mari Aalto, puh. 040 187 4593, etunimi.sukunimi1@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaainjohtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Nuorisovaltuuston aloite ja siihen annettu vastaus merkitään tiedoksi.

Tiedoksi

Nuorisovaltuusto, Kirsi Viskari, Mari Aalto, Kristiina Järvelä, Elli Rasimus, Ulla Ojalampi, Outi Etu-Seppälä, Heli Rautanen, Martta Pyökkimies, Mari Aalto

Liitteet

1 Nuorisovaltuuston aloite

Kasvatus- ja opetuslautakunta, 19.11.2024, § 106

Valmistelijat / lisätiedot:

Järvelä Kristiina, Viskari Kirsi, Aalto Mari, Rasimus Elli, Etu-Seppälä Outi, Rautanen Heli, Pyökkimies Martta, Ojalampi Ulla-Maija

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Esittelijä: Savisaari Lauri, Johtaja

Päätösehdotus oli

Nuorisovaltuustolle annetaan vastauksena perustelutekstissä oleva lausunto.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa mainittuihin toimenpiteisiin.

Esitetään kaupunginhallituksen ja edelleen valtuuston päätettäväksi:

Nuorisovaltuuston aloite ja siihen annettu vastaus merkitään tiedoksi.

Perustelut

Nuorisovaltuusto esittää 20.5.2024 jättämässään aloitteessa neurokirjon huomioimiseksi Tampereen kaupungissa, että kaupunki selvittää hallinnoimiensa tilojen saavutettavuuden sekä aistiesteettömyyden toteutumisen tilanteen; selvittää, miten aistiesteettömyys on tällä hetkellä huomioitu opetuksessa kaikilla kouluasteilla päivähoidosta toiselle asteelle; laatii sekä toteuttaa toimenpideohjelman edellä mainituissa selvityksissä esiin nostettujen epäkohtien korjaamiseksi; mahdollistaa pienryhmäopetuksen lukiokoulutuksessa arvioimalla kurssien toteutumisen vähimmäisopiskelijamäärää tapauskohtaisesti; lisää tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta sekä pienryhmätiloja esiopetuksessa, perusopetuksessa sekä toisella asteella; tiedostaa neurokirjolla olevien kohonneen syrjäytymisriskin ja pyrkii lisäämään asukkaiden tietoisuutta neuropsyykkisestä monimuotoisuudesta sekä omilla toimillaan ehkäisee negatiivisten mielikuvien syntymistä neurokirjolla olevista ihmisistä; edellyttää jokaiseen uuteen oppilaitokseen rakennettavan yhden täysin aistiärsykeettömän tilan; suuntaa resursseja talousarviosuunnittelussa perusopetuksen sekä toisen asteen ryhmäkokojen pienentämiseen sekä erityisen tuen tarpeen toteutumiseen lainsäädännön edellyttämällä tavalla; sekä täydennyskouluttaa henkilöstöään yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten sekä muiden järjestöjen kanssa kohtaamaan neurodiversiteetin piirteitä omaavia henkilöitä sekä huomioimaan heidän erityistarpeensa koulujen arjessa.

Nuorisovaltuusto perustelee aloitettaan sillä, että neurokirjon piirteitä omaavat ihmiset eivät ole yhteiskunnassa tasa-arvoisessa asemassa niitä omaamattomien ihmisten kanssa eikä opetussuunnitelman ja lainsäädännön lähtökohtana oleva tasa-arvoinen ja yhdenvertainen opetus jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle heidän ominaisuuksistaan riippumatta toteudu neurokirjon henkilöiden kohdalla täysinmittäisesti. Kaupungin tulee nuorisovaltuuston mukaan korjata nykyiset epäkohdat, jotta nepsylasten ja -nuorten oikeudet toteutuvat jokaisella koulutusasteella kokonaisuudessaan.

Nuorisovaltuusto tuo esiin, että ahtaat ja meluisat opiskelutilat tai liian suuret luokkakoot voivat häiritä opiskelua ja heikentää opiskelukykyä merkittävästi etenkin neurokirjon ihmisillä ja että rauhoittumistiloja on heikosti tarjolla. Nuorisovaltuusto tuo esiin myös lasten ja nuorten

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

kanssa työskentelevien työntekijöiden tietämyksen vajauden sekä neurokirjon piirteitä omaavien henkilöiden kouluissa kohtaaman vähättelyn, ymmärtämättömyyden, ylistimulaation sekä suuremman syrjäytymisriskin. Nuorisovaltuusto taustoittaa aloitettaan viimeisimpien kouluterveyskyselyiden tuloksilla, joiden mukaan osa oppilaista kärsii oppilaitoksen liiallisesta melusta ja häiriintyy oppilaitoksen fyysisistä työoloista. Tulosten mukaan entistä useampi oppilas ja opiskelija tarvitsee oppimisen tuen palveluja tai erityisopetusta. Erityisesti neurokirjolla oleville henkilöille erityisen tuen palvelut ovat oppimisen tukemisen kannalta tärkeitä.

Kaupungin tulisi nuorisovaltuuston mukaan edistää erilaisin toimenpitein neurokirjolla olevien ihmisten asemaa ja kitkeä sosiaalista eriarvoisuutta mm. painottamalla neurokirjon ja sen vaikutusten yksilöllistä huomioimista opetuksessa sekä opetusympäristöissä sekä luomalla ilmapiiri, jossa jokainen kohdataan yhdenmukaisesti ja ennakkoluulottomasti.

Kiitos nuorisovaltuustolle tärkeän asian esiin nostamisesta. Ratkaisujen löytäminen neurokirjon haasteisiin oppilaitosarjessa edellyttää monien toimijoiden ja asiantuntijoiden yhteistyötä.

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus

Tampereen varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa tehdään jo useita toimenpiteitä, joiden avulla pyritään parantamaan neurokirjoisten lasten ja nuorten kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa myös lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen on päivittäinen toiminnan tavoite.

Tilojen saavutettavuus sekä aistiesteettömyyden toteutuminen: Koulujen rakentamista ohjaa ja säätelee Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014, luku 4.3. oppimisympäristöt ja työtavat sekä RT-kortisto. Tampereella on käytössä myös kaupungin oma koulujen suunnitteluohje 2021, joka toimii rakennushankkeiden perustana kaikissa uudiskohteissa ja perusparannushankkeissa soveltuvin osin. Ohjetta päivitetään parhaillaan yhteistyössä Tampereen kaupungin kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmän kanssa. Varhaiskasvatussyksiköiden rakentamista ohjaa ja säätelee Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, luku 3.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt ja RT-kortisto. Tampereella on käytössä myös kaupungin oma päiväkotien suunnitteluohje 2023. Tampereen kaupunki pyrkii huomioimaan aistiesteettömyyden jokaisen uuden tai korjattavan päiväkodin/koulun suunnittelussa, ja myös tilojen käyttäjillä on mahdollisuus osallistua suunnitteluun.

Tampereen kaupungin esi- ja perusopetuksessa kaikki oppilaat ohjautuvat kotiosoitteen mukaiseen lähikouluun. Myös varhaiskasvatuksessa lapset ohjautuvat pääsääntöisesti kodin lähellä olevaan päiväkotiin. Tosiasia on, että rakennusten kunto vaihtelee, ja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

erityisesti vanhoissa koulurakennuksissa ei välttämättä ole jakotiloja tai pienryhmähuoneita. Uusissa koulurakennuksissa tilat ovat muunneltavia ja niiden käyttötarkoituksia voi vaihtaa. Avoimia oppimisympäristöjä ei ole. Akustiikka on huomioitu hyvin jo suunnitteluvaiheessa, ja useimmissa kouluissa ja päiväkodeissa on jakotiloja ja pienryhmätiloja, mikä mahdollistaa pienryhmätoiminnan ja rauhoittaa tekemistä. Esteettömyys on otettu huomioon tilojen suunnittelussa niin liikuntaesteisten kuin kuulo- ja näkövammaistenkin kannalta. Tilojen hyvään äänenvaimennukseen, huoneakustiikkaan sekä ergonomiaan on kiinnitetty erityistä huomiota. Erillisiä aisti- ja hiljentymistiloja on suunniteltu ja rakennettu esimerkiksi Etelä-Hervannan kouluun sekä muutamiin muihin kouluihin ja päiväkoteihin. Aistihuoneiden rakentaminen on lähtöisin opetushenkilöstön kiinnostuksesta ja innostuksesta, sekä siitä, että kouluista/päiväkodeista on löytynyt tila tähän käyttötarkoitukseen.

Vuoreksen kouluun on kehitetty "nepsy"-malliluokka, jossa aistikuormittuneisuuden säätely on huomioitu monin tavoin. Luokassa on käytetty aistiystävällisiä materiaaleja, ja siellä toimii yleisopetuksen opetusryhmiä. Luokkaan voi tutustua myös muista kouluista. Kouluarjessa on monia aisteja kuormittavia tilanteita, kuten ruokailut ja välitunnit. Monissa kouluissa on käytössä hiljaiset ruokailut ennalta sovittuina päivinä sekä porrastetut välitunnit. Joissakin kouluissa on mahdollisuus osallistua kerran päivässä hiljaiseen välituntiin, jolloin voi tehdä rauhallisia puuhia tai levätä. Neurokirjon oppilailla voi esiintyä motorista levottomuutta, ja tähän helpotukseksi kouluille on hankittu tähän liittyviä erilaisia apuvälineitä. Kahdessa päiväkodissa (Sampo ja Vellamo) on myös uudet, erikseen kehitetyt "nepsy-ystävälliset" tilat kokeilussa. Erilaisia välineitä häiritsevien aistituntemusten ja tarkkaavuuden suuntaamisen helpottamiseksi on saatavilla kaikissa päiväkodeissa ja esiopetusyksiköissä.

Tampereen kaupungin perusopetus kartoittaa syksyn 2024 aikana aistihuoneiden ja hiljentymistilojen riittävyttä kyselyllä rehtoreille, jotka osallistavat henkilökuntaansa. Lisäksi esitetään, että pedagogisilla järjestelyillä opetustiloissa huomioidaan aistikuormittuneisuus.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus: Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opetus aloitettiin Tampereen kaupungin perusopetuksen 4. ja 6. vuosiluokilla syyslukukaudella 2023. Taitojen opetus sisältyy osana ympäristöopin oppiaineeseen, jonka tuntijakoa korotettiin 0,5 viikkotunnilla 4. ja 6. vuosiluokilla. Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opetukselle on laadittu oma opetussuunnitelmansa, joka hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 18.4.2023. Lisäksi opettajien käyttöön laaditaan näiden taitojen opetuspaketti. Nimensä mukaisesti opetussuunnitelma on jaettu kolmeen osaan: tunnetaitoihin, vuorovaikutustaitoihin ja turvataitoihin. Tunnetaitojen opetuksella tuetaan oppilaan minäkuvan rakentumista ja ryhmään kiinnittymistä. Vuorovaikutustaitojen opetuksessa oppilaat harjoittelevat vuorovaikutusta erilaisissa tilanteissa sekä toisten ihmisten asemaan

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

asettumista. Turvataitojen opetuksessa opetellaan kunnioittamaan jokaisen oikeutta fyysiseen koskemattomuuteen.

Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitoja opetetaan ja harjoitellaan lasten kanssa päivittäin. Aiheet ovat läpäisevästi läsnä varhaiskasvatussuunnitelmassa ja esiopetuksen opetussuunnitelmassa. Esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmassa on myös oma alaluku tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistämisestä.

Henkilöstön täydennyskoulutus ja nepsy-asiantuntijat: Tampereen kaupungin perusopetuksessa on vahvistettu neurokirjon osaamista kouluttamalla henkilöstöä ratkaisukeskeisiksi neuropsykiatrisiksi valmentajiksi. Perusopetuksessa toimii tällä hetkellä 26 koulutiimitasoista nepsy-konsultoijaa, jotka ovat opettajia, koulunkäynninohjaajia ja kouluvalmentajia. Loput koulutetut ratkaisukeskeiset nepsy-valmentajat täydentävät nepsy-konsultojien asiantuntemusta omilla kouluillaan omien tehtäviensä kautta. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa työskentelee tällä hetkellä 22 nepsy-valmentajakoulutuksen saanutta varhaiskasvatuksen erityisopettajaa. He tekevät nepsy-konsultointia kaikissa kaupungin varhaiskasvatus- ja esiopetusyksiköissä. Lisäksi monilla lapsiryhmien työntekijöillä on nepsy-osaamista, jota he hyödyntävät työssään.

Tampereen kaupungin perusopetuksessa toimii myös yhdeksän matalan kynnyksen konsultoivaa opettajaa, joista moni on myös koulutettu nepsy-valmentaja. He auttavat tunnistamaan neurokirjon lasten ja nuorten kouluarjessa näkyviä haasteita ja vahvuuksia sekä etsimään toimivia keinoja tunteiden säätelyyn, käyttäytymisen ja oppimisen pulmiin. Matalan kynnyksen konsultoitujen opettajien taholta on myös järjestetty erilaisia koulutuksia koulujen henkilökunnille. Koulutusta on annettu oppituntien selkeiden rakenteiden suunnittelemiseen, struktuuriin luomiseen, ennustettavuuteen ja yhteisesti koko luokan ja koulun kesken sovittuun johdonmukaiseen toimintaan.

Tampereen seudun kasvatus- ja opetusalan osaamisen kehittämisen palvelu Osake on Tampereen seudun kasvatus- ja opetusalan henkilöstön osaamisen kehittämisen palvelu. Osake tarjoaa helposti saavutettavia, tarvelähtöisiä ja laadukkaita koulutuksia. Toiminta on suunnattu varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen koko henkilöstölle Tampereen seudulla. Osake tarjoaa runsaasti laadukkaita koulutuksia mm. neurokirjo -aiheeseen liittyen.

Neurokirjon oppilaat voivat olla koulupäivän jälkeen tukitoimista huolimatta kuormittuneita ja sen vuoksi tarvitsevat myös kouluajan jälkeen erilaisia tukimuotoja. Kaupungilla ja Pirhan työntekijöillä on Tampereen ja Pirkanmaan alueella olemassa nepsy-verkostotyötä (<https://www.pirha.fi/web/nepsy-neuropsykiatriset-vaikeudet>), jota kehitetään koko ajan. Tällä pyritään neurokirjon lasten ja nuorten mahdollisimman monipuoliseen tukemiseen koko kasvun ja opin polun aikana.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Perusopetuksen päättymisen ja opinto-ohjaus: Perusopetuksen järjestäjällä on velvollisuus ohjata ja valvoa oppivelvollisen hakeutumista perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen perusopetuksen päättyessä. Sellaisella oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi henkilökohtaista oppilaanohjausta. Velvoite tarkoittaa velvoitetta tarjota tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta sellaisille oppilaille, joilla havaitaan perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tuen tarvetta vuosiluokilla 8 ja 9. Kun yhteishaun tulokset tulevat, opinto-ohjaajat tapaavat oppilaat, jotka eivät ole saaneet opiskelupaikkaa.

Elokuussa opinto-ohjaajat varmistavat, ovatko oppilaat aloittaneet toisen asteen opinnot ja jos eivät, ohjausta jatketaan elokuun loppuun asti. Peruskoulun ja toisen asteen oppilaitosten välillä siirretään tietoja, jotta uusi koulu tietää oppilaan erityistarpeet. Opinto-ohjaajat voivat järjestää tapaamisia oppilaan, huoltajien ja uuden koulun henkilökunnan kanssa. Kouluvalmentajat tukevat oppilaita erityisesti kesällä. He ovat tuttuja ja helposti lähestyttäviä henkilöitä, jotka auttavat siirtymävaiheessa.

Tuen tarpeet ja ryhmäkoko perusopetuksessa: Perusopetuslain 2 §:n tavoitteena on tarjota kaikille oppilaille mahdollisuus osallistua yhdenvertaisesti omien edellytystensä mukaisesti koulun toimintaan. Perusopetuslain 16 §:n mukaan oppilaalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea koko perusopetuksen ajan. Tukea on annettava heti, kun tuen tarve ilmenee. Jokaisen oppilaan tarpeet ovat yksilöllisiä, joten tuen muotojakin on erilaisia. Pyrimme Tampereella siihen, että mahdollisimman moni oppilas saa tarvitsemansa tuen omassa lähikoulussaan ja tarvittaessa oppilas voi opiskella erityisluokalla. Erityisluokkia on sijoitettu melkein kaikkiin kouluihin, joten moni oppilas voi opiskella omassa lähikoulussaan. Tampereella on 18601 oppilasta (20.9.2014), joista on erityisessä tuessa 1615 oppilasta eli noin 8,7% kaikista oppilaista. Näistä opiskelee erityisluokalla 1384. Erityisluokkia on 176.

Perusopetusasetuksen 2 § määrittelee, että opetusryhmät tulee muodostaa siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Lukuvuonna 2023-24 Seutukuntien 1-9 luokkien keskimääräinen ryhmäkoko on 16,8. Tampereen perusopetuksessa vuosiluokkien 1-6 keskimääräinen ryhmäkoko on 16,12 ja vuosiluokkien 7-9 15,79 oppilasta. Vuosiluokkien 1-9 keskimääräinen ryhmäkoko on 16,12 eli Tampereen perusopetuksessa on varsin maltilliset ryhmäkoot.

Tuen tarpeet ja ryhmäkoko varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa: Varhaiskasvatustuksen luvussa 7 sekä valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatuksesta määritellään henkilöstön mitoitus ja rakenne varsin tarkasti, joten ryhmäkoko on määrätty lain ja asetuksen tasolla. Esiopetuksessa noudatetaan Tampereella samoja suhdelukuja kuin varhaiskasvatuksessa. Neljää alle 3-vuotiasta lasta kohden ja seitsemää

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

yli 3-vuotiasta kohden tulee olla yksi laissa mainittu työntekijä. Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea varhaiskasvatuksen tehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia.

Varhaiskasvatustilain luku 3 a säätää lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen. Tukea on saatava viivytystä tuen tarpeen ilmettyä ja lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Pyrimme Tampereella siihen, että mahdollisimman moni lapsi saa tarvitsemansa tuen lähipäiväkodissaan. Tarvittaessa lapsi voidaan sijoittaa integroituun varhaiskasvatusryhmään, joita on tällä kaudella yhteensä 31 eri puolilla kaupunkia. Lisäksi tällä hetkellä on yksi varhaiskasvatuksen erityisryhmä sekä Erho-yksikön palvelut. Erityistä tukea Tampereella saa noin kolme prosenttia varhaiskasvatuksessa olevista lapsista ja noin 10 prosenttia esiopetuksen oppilasta. Esiopetuksessa noudatetaan perusopetuslain mukaista säätelyä tuen antamisessa. Integroituja esiopetusryhmiä on kaikilla kasvun ja opin poluilla, tällä kaudella yhteensä 20 ryhmää. Lisäksi on kahdeksan esiopetuksen erityisryhmää eri puolilla kaupunkia.

Talous ja perusopetus: Peruopetus sai kehysneuvotteluiden tuloksena talousarviopohjaan yhteensä 341 000 euroa lukuvuoden 2023-2024 osalta tunne- ja vuorovaikutustaitojen +0,5 vvk/ 4. ja 6. luokille. Sen lisäksi talousarvioprosessissa huomioidaan palvelutarpeen volyyminmuutos eli oppilasmäärän kasvu. Tilivuodelle 2024 kehykseen tätä varten on varattu +636 000 euroa.

Lisäksi vuodelle 2024 lisättiin rahoituspohjaan:

+1,2 M€ tuen suunnitelman edistämiseen -> 7 erityisluokkaa
+500 te alueelliseen eriytymiskehitykseen, alueellisen tasa-arvon ja hyvinvoinnin edistäminen: kaupungin eriytymiskehityksen ehkäisy

Yhteenveto: Tampereella on jo tehty paljon neurokirjon huomioimiseksi, mutta kehittämistarpeita on edelleen:

- Koulujen ja päiväkotien suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon erilaiset tarpeet ja mahdollistaa kaikkien osallistuminen ja oppiminen. Esteettömyys, aistiesteettömyys ja saavutettavuus ovat avainasioita erityisesti neurokirjon lapsille ja nuorille.
- Tarjoamme henkilöstölle lisää koulutusta kohtaamaan neurokirjon piirteitä omaavia lapsia ja nuoria sekä huomioimaan heidän erityistarpeensa koulujen ja päiväkotien arjessa.
- Seuraamme oppimisen tuen uudistusta ja varmistamme riittävän tuen saatavuuden myös neurokirjon omaaville oppilaille.
- Pyrimme pitämään opetusryhmät pieninä. Pienet opetusryhmät edesauttavat neurokirjon oppilaiden oppimista ja hyvinvointia.

Lukiokoulutus

Opetusryhmät useissa lukioissa kaikille pakollisilla opintojaksoilla ovat isoja (esim. 20–36 opiskelijaa/opetusryhmä). Isot opetusryhmät tuovat mukanaan hälyä ja niissä opettajan on vaikea huomioida kaikkien

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

opiskelijoiden tarpeita. Pienryhmäopetuksen tuominen lukioihin vaatisi isoja lisäyksiä nykyisiin resursseihin. Lukioiden opiskelijamäärä on kasvanut kuuden viime vuoden aikana lähes tuhannella opiskelijalla ilman lisätiloja. Tämän vuoksi ryhmäkokojen pienentäminen ei ole ollut mahdollista.

Varsinaisia aistihuoneita Tampereen kaupungin lukioissa ei ole. Useat aistiyliherkät opiskelijat käyttävät lukiossa sekä oppitunneilla että välitunneilla usein vastamelukuulokkeita, ja joskus myös aurinkolaseja, huppua tai lippalakkia aistiärsyksiä rajaamaan. Yksittäistapauksissa luokissa on käytetty myös sermejä rauhoittamaan ja rajaamaan tilaa aistiherkälle opiskelijalle. Laajamittaisempi sermien käyttö luokissa voisi mahdollisesti tuoda apua erilaisissa työskentely- ja rauhoittumistilanteissa.

Osa lukioiden tiloista (mm. ruokalat) on akustiikaltaan kaikuvia, joten keskittymistä tai rauhoittumista ruokailuun ne eivät tue. Esimerkiksi Teknillisellä lukiolla on ollut kohta parin vuoden ajan kokeilussa hiljaisen ruokailun tila rauhallisempaa ruokailuympäristöä kaipaaville. Olisi suotavaa, että tällainen mahdollisuus löytyisi jokaisesta Tampereen lukiosta.

Välituntien aikana lukioiden käytävät ovat usein meluisia eikä tiloja aistikuorman tasaamiseen juuri ole. Muutama yhden hengen tai pienen ryhmän puhelinkoppi lukion tiloissa voisi mahdollistaa melko pienen muutoksen aistiärsykeettömän ja hiljaisen tilan sitä tarvitseville. Lukioiden opiskelijamäärä on kuitenkin kasvanut kuuden viime vuoden aikana lähes tuhannella opiskelijalla ilman lisätiloja, joten tilanne haastaa mahdollisuuden järjestää tiloja rauhoittumiseen tai erilliseen työskentelyyn ja pienryhmille. Pienryhmäopetuksen toteuttaminen edellyttää taloudellista panostusta ja esimerkiksi valinnaisuutta karsimalla sitä voidaan toteuttaa nykyistä enemmän. Tulevissa peruskorjauksissa ja uudisrakentamisessa aistiärsykeettömät tilat pyritään huomioimaan jo suunnitteluvaiheessa.

Aistiesteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmasta on hyvä asia, että Tampereen kaupungin lukioilla ei juurikaan käytetä avoimia tiloja opetukseen. Aulatiloihin saatetaan pitää lähinnä juhlia tai välituntitoimintaa. Osallistuminen niihin ei ole aina pakollista ja tarpeen mukaan lukioilla joustetaan osallistumisista opiskelijakohtaisesti.

Monet opiskelijat kokevat digitaaliset oppimateriaalit haastaviksi hahmottaa. Tämän vuoksi useilla lukioilla on tarjottu mahdollisuutta lainata koululta paperinen oppikirja (perusteena lukivaikeus, neurologiset haasteet tai lukemista haittaava sairaus). Myös vieraskieliset opiskelijat ovat olleet oikeutettuja paperikirjalainaan. Osa näistäkin opiskelijoista käyttää kuitenkin mieluummin digikirjaa.

Neurokirjon opiskelijoiden osalta Ylioppilastutkintolautakunnan edellyttämiin erityisjärjestelyhakemuksiin riittää nykyään, että neurologiset tutkimukset on aloitettu ja lukion psykologi tai

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

terveydenhoitaja kirjoittaa lausunnon, josta käy ilmi, että keskittymisvaikeutta on selvitetty ja haasteita on todettu. Lääkärin asettamaa neurokirjon diagnoosia ei tarvita erityisjärjestelyiden saamiseksi ylioppilaskirjoituksissa.
(<https://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/tutkinnon-toimeenpano/maaraykset-ja-ohjeet/koesuoritusta-heikentavan-syyn-huomioon-ottaminen>)

Lukioissa on tiedostettu neurokirjolla olevien opiskelijoiden kohonnut syrjäytymisriski ja opiskeluhuollossa onkin viime vuosina panostettu neurokirjon opiskelijoiden tukemiseen. Tukea saa sekä erityisopettajilta että koulutetuilta nepsyvalmentajilta. Erityisopettajien määrää on lisätty viime vuosina ja lisätään edelleen. Lukiolaisen on mahdollista hakeutua myös lukiopaja LUPAn opiskelijaksi, mikäli koulunkäynti omalla lukiolla ei suju. Lukiopajassa opiskellaan väliaikaisesti pienryhmässä ja tarkoitus on palata sieltä omaan oppilaitokseen tai vaihtoehtoisesti siirtyä muuhun oppilaitokseen. Nepsyvalmennusta on mahdollista saada ilmaiseksi koulupäivän aikana. Valmennusta saadakseen ei tarvitse olla neurokirjon diagnoosia, vaan palvelua tarjotaan matalan kynnyksen palveluna. Lukioissa on menossa Opetushallituksen rahoittama Tuetaan älykkäästi -hanke, jonka yhtenä tavoitteena on lisätä ja kehittää samanaikaisopettajuuden malleja sekä kouluttaa opettajia tunnistamaan tuen tarpeen jo varhaisessa vaiheessa. Nämä tavoitteet tukevat myös neurokirjon opiskelijoiden huomioimista.

Yhteisöllistä työtä on lisätty ja kehitetty lukiokoulutuksessa viime vuosina voimakkaasti hankerahalla. Lukioille on laadittu menetelmäpakki, joka sisältää tarkat toimintaohjeet yhteisölliseen työhön myös hankkeen jälkeen. Nämä kaikki edesauttavat myös tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Osana toisen asteen ja korkea-asteen nivelvaiheen siirtymää Tampereen kaupungin lukioiden erityisopettajat tekevät yhteistyötä Tampereen yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelija- ja tukipalveluiden kanssa. Erityisopettajat välittävät tietoa korkeakouluissa tarjottavista tukimuodoista ja niiden saavutettavuudesta omille opiskelijoilleen. Varsinaista opiskelijoiden tiedonsiirtoa eri oppilaitosten välillä ei tapahdu.

Ammatillinen koulutus

Rakennetun ympäristön osalta esteettömyys perustuu maankäyttö- ja rakennuslainsäädännössä (MRL) asetettuihin tavoitteisiin. Esteettömyyden edellytykset luodaan jo silloin, kun suunnitellaan maankäyttöä ja laaditaan kaavoja. Esteetön rakennus edistää ihmisten yhdenvertaisuutta, on kaikille käyttäjille toimiva ja turvallinen ja se huomioi liikkumisen helppouden lisäksi myös näkemis- ja kuulemisympäristön. Esteettömyys on osa kaikkien väestöryhmien yhdenvertaista oikeutta hyvään elinympäristöön. Tällä hetkellä Suomen esteettömyyslainsäädäntö ei kuitenkaan huomioi neurokirjon henkilöiden tilallisia erityistarpeita. Säädösten päivittäminen, neuroesteettömyyttä koskevien ohjeistusten laatiminen ja alan toimijoiden koulutus ovat keinoja, joilla voitaisiin jatkossa mahdollistaa

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

oppilaitoksiin nykyistä neuromoninaisempia oppimisympäristöjä ja -tiloja. Neuromoninaisuus tulisi nähdä laajemmin kuin pelkästään aistiesteettömyyden ja rakennetun ympäristön kysymyksenä.

Tredulla on käytössään noin 120 000 m² oppimisympäristöjä sekä Tampereella että ympäristökunnissa. Rakennukset omistaa pääosin Tredun Kiinteistöt Oy ja kiinteistöjen rakennuttamis- ja ylläpitopalveluista vastaa Tampereen Tilapalvelut Oy. Em. toimijat huolehtivat Tredun palveluverkon kanssa yhteistyössä, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet suunnitellaan ja rakennetaan niiden käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon.

Tredussa oppimisympäristöt ovat pääsääntöisesti nykyaikaisia, viihtyisiä, muuntojoustavia ja pedagogisesti mielekkäitä tiloja, jotka mahdollistavat monimuotoisen opetuksen järjestämisen ja tarpeen mukaan opiskelijan vetäytymisen rauhallisempaan pienryhmätilaan. Opiskelijapalautteiden mukaan melu ja voimakkaat äänet aiheuttavat ajoittain jopa migreeniä ja stressiä, minkä vuoksi oppimisympäristöjen suunnittelussa tulisi kiinnittää erityisesti huomiota tilojen akustointiin. Osassa Tredun oppimisympäristöjä on opiskelijoille hiljaisen työn tiloja, mm. aistihuoneen tapainen tila, sekä mahdollisuus ruokailla hiljaiseksi tilaksi rajatulla alueella. Oppimisympäristöissä on myös sisustusratkaisuin pyritty mahdollistamaan rauhallinen oleskelu. Tiloihin on hankittu esim. kookkaita, pehmustettuja tuoleja, liikkeen mahdollistavia keinutuoleja, akustiikkalevyjä ja pöytiin sermejä sekä yhden tai useamman hengen työtiloja, jotka toimivat myös ympäristönsä akustoivana elementtinä. Oppimisympäristöt ja toimintamahdollisuudet on luotu sellaisiksi, että ne toimivat mahdollisimman monille, huomioiden myös tilojen käyttöasteen. Tilojen saavutettavuus ja aistiesteettömyys huomioidaan aina kohdennetusti osana normaalia toiminnan ja oppimisympäristöjen suunnittelua.

Oppilaitoksissa tehdyissä ympäristöterveyden terveydellisten olojen tarkastuksissa arvioidaan mm. melua, kaikumista ja valaistusta viranomaisen toimesta. Havaintojen pohjalta arvioidaan toimenpidetarpeet ja näitä toteutetaan joko tiloihin liittyvillä toimenpiteillä tai toiminnallisilla ratkaisuilla. Uusia tiloja rakennettaessa käyttäjät ja asiantuntijat ovat aktiivisesti mukana tilaohjelmassa, suunnittelussa ja rakennusprosessissa. Kampuksilla on panostettu kulkureitteihin, opasteiden ja merkintöjen selkeyteen sekä riittävään etukäteistietoon tiloista ja palveluista, millä tuetaan niiden saavutettavuutta. Tilojen saavutettavuutta ja aistiesteettömyyttä on kuitenkin tarpeen jatkossa tarkastella nykyistä systemaattisemmin neurokirjon ja muun erityisen tuen näkökulmasta osana normaalia toiminnan ja oppimisympäristöjen suunnittelua. Useimmat opiskelijat hyötyvät oppilaitoksen rauhallisista tiloista, joissa heillä on mahdollisuus omaan rauhaan ja keskittymiseen.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Tredussa erityisen tuen tarve on lisääntynyt viime vuosina kaikilla aloilla ja kampuksilla. Neurokirjon haasteet ovat lisääntyneet merkittävästi. Tämä edellyttää henkilöstön osaamisen kehittämistä koulutuksen ja erilaisten kehittämishankkeiden keinoin. Tredussa on tarjolla runsaasti laadukasta koulutusta henkilöstölle ja erilaisia projekteja, joiden tavoitteena on lisätä tietoisuutta ja osaamista erityisen tuen ja neurokirjon tarpeista. Tällä hetkellä muun muassa Pidetään Yhtä -hanke vastaa tähän tarpeeseen tarjoamalla henkilöstölle ja opiskelijoille erilaisia koulutuksia ja luentoja liittyen opiskelun tukeen, nepsy-osaamiseen, mielenterveyden vahvistamiseen ja yhteisöllisyyteen. Toki käytännön haaste on myös löytää toteutusmalleja, joilla opettajat pystyvät osallistumaan koulutuksiin. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta opiskelijoille kuuluu yhteisten tutkinnon osien mutta myös useiden oppiaineiden sisältöihin, mutta näiden taitojen opetuksen kehittämiseen tulisi kiinnittää huomiota nykyistäkin enemmän, esimerkiksi pajaopetusta lisäämällä. Erilaiset oppimispajat, joissa tuetaan opiskelijan arjen hallintaa, opiskeluvaikeuksien kehittymistä ja henkilökohtaista kasvua, tukevat samalla opiskelijan tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Tredun strateginen ohjelma tukee sosiaalista yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta. Opiskelijoiden erilaiset tarpeen huomioidaan myös Tredun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa. Suunnitelman pohjalta toteutetaan toimenpiteitä yhdenvertaisuuden edistämiseksi tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja oikeasuhtaisesti oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioiden.

Erityisen tuen tarpeet eri koulutusaloilla ja kampuksilla vaihtelevat, mutta palveluja on pyritty kehittämään kattavasti Tredussa. Joillakin aloilla on enemmän pienryhmätoimintaa, mutta suurin osa opiskelijoista saa erityisen tuen palveluja integroidusti. Erilaiset pienryhmät ja pajat ovat tarpeellisia etenkin niille opiskelijoille, joille opiskelu ammatillisessa koulutuksessa olisi muutoin liian haastavaa. Erityisen tuen tarpeen varmistamisessa erityisopettajien rooli on merkittävä. Lisäksi ammatilliset ohjaajat toimivat keskeisesti yhteistyössä erityisopettajien kanssa, jalkauttaen erityisopettajan, omaopettajan, opiskelijan ja huoltajan yhdessä laatimaan erityisen tuen suunnitelmaa (ETS). Erityisen tuen tarpeen kasvu aiheuttaa kuitenkin jatkuvaa painetta resurssien riittävyyden näkökulmasta. Erityisesti neurokirjon opiskelijoille riittävä henkilökohtainen ohjaus on opinnoissa etenemisen edellytys. Riittävällä tuella mahdollistetaan opiskelijan henkilökohtainen kasvu, työelämävalmiuksien kehittyminen, opintojen jälkeisen hyvän elämän valmiuksien rakentaminen ja työllistyminen sekä ennaltaehkäistään syrjäytymistä.

Tredussa tehdään suunniteltua ja organisoitua yhteistyötä perusopetuksen kanssa nivelvaiheen ohjauksessa. Nivelvaiheen ohjauksen kehittäminen koetaan tärkeänä neurokirjon opiskelijoiden kohdalla. Nivelvaiheen tiedonsiirto, ennakointi, tutustumiset uuteen oppilaitokseen ja huoltajien mukana olo ovat tärkeitä. Opinto-ohjauksen siirtymävaiheissa tärkeää on, että ohjaukseen on riittävät resurssit.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Opinto-ohjaajauksen näkökulmasta on haastavaa, ettei Tampereella ole riittävästi tarjolla jatko-ohjauspaikkoja perusopetuksen päättävälle erityistä tukea tarvitseville nuorille. Ammatillisten erityisoppilaitosten opiskelupaikkoja pitäisi olla enemmän tarjolla. Myös hyvinvointialueen ja oppilaitosten sekä sosiaalihuollon toimijoiden välistä yhteistyötä tulisi kehittää kiinteämpään ja vastavuoroiseen suuntaan.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

Liitteet

1 Liite Kopla 19.11.2024 Nuorisovaltuuston aloite

Elinvoima- ja osaamislautakunta, 27.11.2024, § 141

Valmistelijat / lisätiedot:

Järvelä Kristiina, Viskari Kirsi, Aalto Mari, Rasimus Elli, Etu-Seppälä Outi, Rautanen Heli, Pyökkimies Martta, Ojalampi Ulla-Maija

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Salmi Pekka, Johtaja

Päätösehdotus oli

Nuorisovaltuustolle annetaan vastauksena perustelutekstissä oleva lausunto.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa mainittuihin toimenpiteisiin.

Esitetään kaupunginhallituksen ja edelleen valtuuston päätettäväksi: Nuorisovaltuuston aloite ja siihen annettu vastaus merkitään tiedoksi.

Perustelut

Nuorisovaltuusto esittää 20.5.2024 jättämässään aloitteessa neurokirjon huomioimiseksi Tampereen kaupungissa, että kaupunki selvittää hallinnoimiensa tilojen saavutettavuuden sekä aistiesteettömyyden toteutumisen tilanteen; selvittää, miten aistiesteettömyys on tällä hetkellä huomioitu opetuksessa kaikilla kouluasteilla päivähoidosta toiselle asteelle; laatii sekä toteuttaa toimenpideohjelman edellä mainituissa selvityksissä esiin nostettujen epäkohtien korjaamiseksi; mahdollistaa pienryhmäopetuksen lukiokoulutuksessa arvioimalla kurssien toteutumisen vähimmäisopiskelijamäärää tapauskohtaisesti; lisää tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta sekä pienryhmätiloja esiopetuksessa, perusopetuksessa sekä toisella asteella; tiedostaa neurokirjolla olevien kohonneen syrjäytymisriskin ja pyrkii lisäämään asukkaiden tietoisuutta neuropsykkisestä monimuotoisuudesta sekä omilla toimillaan ehkäisee negatiivisten mielikuvien syntymistä neurokirjolla olevista ihmisistä; edellyttää jokaiseen uuteen oppilaitokseen rakennettavan yhden täysin aistiärsykeettömän tilan;

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

suuntaa resursseja talousarviosuunnittelussa perusopetuksen sekä toisen asteen ryhmäkokojen pienentämiseen sekä erityisen tuen tarpeen toteutumiseen lainsäädännön edellyttämällä tavalla; sekä täydennyskouluttaa henkilöstöään yhteistyössä sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten sekä muiden järjestöjen kanssa kohtaamaan neurodiversiteetin piirteitä omaavia henkilöitä sekä huomioimaan heidän erityistarpeensa koulujen arjessa.

Nuorisovaltuusto perustelee aloitettaan sillä, että neurokirjon piirteitä omaavat ihmiset eivät ole yhteiskunnassa tasa-arvoisessa asemassa niitä omaamattomien ihmisten kanssa eikä opetussuunnitelman ja lainsäädännön lähtökohtana oleva tasa-arvoinen ja yhdenvertainen opetus jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle heidän ominaisuuksistaan riippumatta toteudu neurokirjon henkilöiden kohdalla täysimittaisesti. Kaupungin tulee nuorisovaltuuston mukaan korjata nykyiset epäkohdat, jotta nepsylasten ja -nuorten oikeudet toteutuvat jokaisella koulutusasteella kokonaisuudessaan.

Nuorisovaltuusto tuo esiin, että ahtaat ja meluisat opiskelutilat tai liian suuret luokkakoot voivat häiritä opiskelua ja heikentää opiskelukykyä merkittävästi etenkin neurokirjon ihmisillä ja että rauhoittumistiloja on heikosti tarjolla. Nuorisovaltuusto tuo esiin myös lasten ja nuorten kanssa työskentelevien työntekijöiden tietämyksen vajauden sekä neurokirjon piirteitä omaavien henkilöiden kouluissa kohtaaman vähättelyn, ymmärtämättömyyden, ylistimulaation sekä suuremman syrjäytymisriskin. Nuorisovaltuusto taustoittaa aloitettaan viimeisimpien kouluterveyskyselyiden tuloksilla, joiden mukaan osa oppilaista kärsii oppilaitoksen liiallisesta melusta ja häiriintyy oppilaitoksen fyysisistä työoloista. Tulosten mukaan entistä useampi oppilas ja opiskelija tarvitsee oppimisen tuen palveluja tai erityisopetusta. Erityisesti neurokirjolla oleville henkilöille erityisen tuen palvelut ovat oppimisen tukemisen kannalta tärkeitä.

Kaupungin tulisi nuorisovaltuuston mukaan edistää erilaisin toimenpitein neurokirjolla olevien ihmisten asemaa ja kitkeä sosiaalista eriarvoisuutta mm. painottamalla neurokirjon ja sen vaikutusten yksilöllistä huomioimista opetuksessa sekä opetusympäristöissä sekä luomalla ilmapiiri, jossa jokainen kohdataan yhdenmukaisesti ja ennakkoluulottomasti.

Kiitos nuorisovaltuustolle tärkeän asian esiin nostamisesta. Ratkaisujen löytäminen neurokirjon haasteisiin oppilaitosarjessa edellyttää monien toimijoiden ja asiantuntijoiden yhteistyötä.

Varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus

Tampereen varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa ja perusopetuksessa tehdään jo useita toimenpiteitä, joiden avulla pyritään parantamaan neurokirjoisten lasten ja nuorten kasvun, oppimisen ja koulunkäynnin

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

tukea. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa myös lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukeminen on päivittäinen toiminnan tavoite.

Tilojen saavutettavuus sekä aistiesteettömyyden toteutuminen: Koulujen rakentamista ohjaa ja säätelee Perusopetuksen opetussuunnitelma 2014, luku 4.3. oppimisympäristöt ja työtavat sekä RT-kortisto. Tampereella on käytössä myös kaupungin oma koulujen suunnitteluohje 2021, joka toimii rakennushankkeiden perustana kaikissa uudiskohteissa ja perusparannushankkeissa soveltuvin osin. Ohjetta päivitetään parhaillaan yhteistyössä Tampereen kaupungin kiinteistöt, tilat ja asuntopolitiikka -palveluryhmän kanssa. Varhaiskasvatussyksiköiden rakentamista ohjaa ja säätelee Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, luku 3.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt ja RT-kortisto. Tampereella on käytössä myös kaupungin oma päiväkotien suunnitteluohje 2023. Tampereen kaupunki pyrkii huomioimaan aistiesteettömyyden jokaisen uuden tai korjattavan päiväkodin/koulun suunnittelussa, ja myös tilojen käyttäjillä on mahdollisuus osallistua suunnitteluun.

Tampereen kaupungin esi- ja perusopetuksessa kaikki oppilaat ohjautuvat kotiosoitteen mukaiseen lähikouluun. Myös varhaiskasvatuksessa lapset ohjautuvat pääsääntöisesti kodin lähellä olevaan päiväkotiin. Tosiasia on, että rakennusten kunto vaihtelee, ja erityisesti vanhoissa koulurakennuksissa ei välttämättä ole jakotiloja tai pienryhmähuoneita. Uusissa koulurakennuksissa tilat ovat muunneltavia ja niiden käyttötarkoituksia voi vaihtaa. Avoimia oppimisympäristöjä ei ole. Akustiikka on huomioitu hyvin jo suunnitteluvaiheessa, ja useimmissa kouluissa ja päiväkodeissa on jakotiloja ja pienryhmätiloja, mikä mahdollistaa pienryhmätoiminnan ja rauhoittaa tekemistä. Esteettömyys on otettu huomioon tilojen suunnittelussa niin liikuntaesteisten kuin kuulo- ja näkövammaistenkin kannalta. Tilojen hyvään äänenvaimennukseen, huoneakustiikkaan sekä ergonomiaan on kiinnitetty erityistä huomiota. Erillisiä aisti- ja hiljentymistiloja on suunniteltu ja rakennettu esimerkiksi Etelä-Hervannan kouluun sekä muutamiin muihin kouluihin ja päiväkoteihin. Aistihuoneiden rakentaminen on lähtöisin opetushenkilöstön kiinnostuksesta ja innostuksesta, sekä siitä, että kouluista/päiväkodeista on löytynyt tila tähän käyttötarkoitukseen.

Vuoreksen kouluun on kehitetty "nepsy"-malliluokka, jossa aistikuormittuneisuuden säätely on huomioitu monin tavoin. Luokassa on käytetty aistiystävällisiä materiaaleja, ja siellä toimii yleisopetuksen opetusryhmiä. Luokkaan voi tutustua myös muista kouluista. Kouluarjessa on monia aisteja kuormittavia tilanteita, kuten ruokailut ja välitunnit. Monissa kouluissa on käytössä hiljaiset ruokailut ennalta sovittuina päivinä sekä porrastetut välitunnit. Joissakin kouluissa on mahdollisuus osallistua kerran päivässä hiljaiseen välituntiin, jolloin voi tehdä rauhallisia puuhia tai levätä. Neurokirjon oppilailla voi esiintyä motorista levottomuutta, ja tähän helpotukseksi kouluille on hankittu

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

tähän liittyviä erilaisia apuvälineitä. Kahdessa päiväkodissa (Sampo ja Vellamo) on myös uudet, erikseen kehitetyt "nepsy-ystävälliset" tilat kokeilussa. Erilaisia välineitä häiritsevien aistituntemusten ja tarkkaavuuden suuntaamisen helpottamiseksi on saatavilla kaikissa päiväkodeissa ja esiopetusyksiköissä.

Tampereen kaupungin perusopetus kartoittaa syksyn 2024 aikana aistihuoneiden ja hiljentymistilojen riittävyttä kyselyllä rehtoreille, jotka osallistavat henkilökuntaansa. Lisäksi esitetään, että pedagogisilla järjestelyillä opetustiloissa huomioidaan aistikuormittuneisuus.

Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetus: Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opetus aloitettiin Tampereen kaupungin perusopetuksen 4. ja 6. vuosiluokilla syyslukukaudella 2023. Taitojen opetus sisältyy osana ympäristöopin oppiaineeseen, jonka tuntijakoa korotettiin 0,5 viikkotunnilla 4. ja 6. vuosiluokilla. Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitojen opetukselle on laadittu oma opetussuunnitelmansa, joka hyväksyttiin sivistys- ja kulttuurilautakunnassa 18.4.2023. Lisäksi opettajien käyttöön laaditaan näiden taitojen opetuspaketti. Nimensä mukaisesti opetussuunnitelma on jaettu kolmeen osaan: tunnetaitoihin, vuorovaikutustaitoihin ja turvataitoihin. Tunnetaitojen opetuksella tuetaan oppilaan minäkuvan rakentumista ja ryhmään kiinnittymistä. Vuorovaikutustaitojen opetuksessa oppilaat harjoittelevat vuorovaikutusta erilaisissa tilanteissa sekä toisten ihmisten asemaan asettumista. Turvataitojen opetuksessa opetellaan kunnioittamaan jokaisen oikeutta fyysiseen koskemattomuuteen.

Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitoja opetetaan ja harjoitellaan lasten kanssa päivittäin. Aiheet ovat läpäisevästi läsnä varhaiskasvatussuunnitelmassa ja esiopetuksen opetussuunnitelmassa. Esiopetuksen lukuvuosisuunnitelmassa on myös oma alaluku tunne- ja vuorovaikutustaitojen edistämisestä.

Henkilöstön täydennyskoulutus ja nepsy-asiantuntijat: Tampereen kaupungin perusopetuksessa on vahvistettu neurokirjon osaamista kouluttamalla henkilöstöä ratkaisukeskeisiksi neuropsykiatrisiksi valmentajiksi. Perusopetuksessa toimii tällä hetkellä 26 koulutiimitasoista nepsy-konsultoijaa, jotka ovat opettajia, koulunkäynninohjaajia ja kouluvalmentajia. Loput koulutetut ratkaisukeskeiset nepsy-valmentajat täydentävät nepsy-konsultojien asiantuntemusta omilla kouluillaan omien tehtäviensä kautta. Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa työskentelee tällä hetkellä 22 nepsy-valmentajakoulutuksen saanutta varhaiskasvatuksen erityisopettajaa. He tekevät nepsy-konsultointia kaikissa kaupungin varhaiskasvatus- ja esiopetusyksiköissä. Lisäksi monilla lapsiryhmien työntekijöillä on nepsy-osaamista, jota he hyödyntävät työssään.

Tampereen kaupungin perusopetuksessa toimii myös yhdeksän matalan kynnyksen konsultoivaa opettajaa, joista moni on myös koulutettu nepsy-valmentaja. He auttavat tunnistamaan neurokirjon lasten ja nuorten

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

kouluarjessa näkyviä haasteita ja vahvuuksia sekä etsimään toimivia keinoja tunteiden säätelyn, käyttäytymisen ja oppimisen pulmiin. Matalan kynnyksen konsultoivien opettajien taholta on myös järjestetty erilaisia koulutuksia koulujen henkilökunnille. Koulutusta on annettu oppituntien selkeiden rakenteiden suunnittelemiseen, struktuuriin luomiseen, ennustettavuuteen ja yhteisesti koko luokan ja koulun kesken sovittuun johdonmukaiseen toimintaan.

Tampereen seudun kasvatus- ja opetusalan osaamisen kehittämisen palvelu Osake on Tampereen seudun kasvatus- ja opetusalan henkilöstön osaamisen kehittämisen palvelu. Osake tarjoaa helposti saavutettavia, tarvelähtöisiä ja laadukkaita koulutuksia. Toiminta on suunnattu varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen koko henkilöstölle Tampereen seudulla. Osake tarjoaa runsaasti laadukkaita koulutuksia mm. neurokirjo -aiheeseen liittyen.

Neurokirjon oppilaat voivat olla koulupäivän jälkeen tukitoimista huolimatta kuormittuneita ja sen vuoksi tarvitsevat myös kouluajan jälkeen erilaisia tukimuotoja. Kaupungilla ja Pirhan työntekijöillä on Tampereen ja Pirkanmaan alueella olemassa nepsy-verkostotyötä (<https://www.pirha.fi/web/nepsy-neuropsykiatriset-vaikeudet>), jota kehitetään koko ajan. Tällä pyritään neurokirjon lasten ja nuorten mahdollisimman monipuoliseen tukemiseen koko kasvun ja opin polun aikana.

Perusopetuksen päättymisen ja opinto-ohjaus: Perusopetuksen järjestäjällä on velvollisuus ohjata ja valvoa oppivelvollisen hakeutumista perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen perusopetuksen päättyessä. Sellaisella oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi henkilökohtaista oppilaanohjausta. Velvoite tarkoittaa velvoitetta tarjota tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta sellaisille oppilaille, joilla havaitaan perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tuen tarvetta vuosiluokilla 8 ja 9. Kun yhteishaun tulokset tulevat, opinto-ohjaajat tapaavat oppilaat, jotka eivät ole saaneet opiskelupaikkaa.

Elokuussa opinto-ohjaajat varmistavat, ovatko oppilaat aloittaneet toisen asteen opinnot ja jos eivät, ohjausta jatketaan elokuun loppuun asti. Peruskoulun ja toisen asteen oppilaitosten välillä siirretään tietoja, jotta uusi koulu tietää oppilaan erityistarpeet. Opinto-ohjaajat voivat järjestää tapaamisia oppilaan, huoltajien ja uuden koulun henkilökunnan kanssa. Kouluvalmentajat tukevat oppilaita erityisesti kesällä. He ovat tuttuja ja helposti lähestyttäviä henkilöitä, jotka auttavat siirtymävaiheessa.

Tuen tarpeet ja ryhmäkoko perusopetuksessa: Perusopetuslain 2 §:n tavoitteena on tarjota kaikille oppilaille mahdollisuus osallistua yhdenvertaisesti omien edellytystensä mukaisesti koulun toimintaan. Perusopetuslain 16 §:n mukaan oppilaalla on oikeus saada riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea koko perusopetuksen ajan. Tukea on annettava heti, kun tuen tarve ilmenee. Jokaisen oppilaan tarpeet ovat

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

yksilöllisiä, joten tuen muotojakin on erilaisia. Pyrimme Tampereella siihen, että mahdollisimman moni oppilas saa tarvitsemansa tuen omassa lähikoulussaan ja tarvittaessa oppilas voi opiskella erityisluokalla. Erityisluokkia on sijoitettu melkein kaikkiin kouluihin, joten moni oppilas voi opiskella omassa lähikoulussaan. Tampereella on 18601 oppilasta (20.9.2014), joista on erityisessä tuessa 1615 oppilasta eli noin 8,7% kaikista oppilaista. Näistä opiskelee erityisluokalla 1384. Erityisluokkia on 176.

Perusopetusasetuksen 2 § määrittelee, että opetusryhmät tulee muodostaa siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet. Lukuvuonna 2023-24 Seutukuntien 1-9 luokkien keskimääräinen ryhmäkoko on 16,8. Tampereen perusopetuksessa vuosiluokkien 1-6 keskimääräinen ryhmäkoko on 16,12 ja vuosiluokkien 7-9 15,79 oppilasta. Vuosiluokkien 1-9 keskimääräinen ryhmäkoko on 16,12 eli Tampereen perusopetuksessa on varsin maltilliset ryhmäkoot.

Tuen tarpeet ja ryhmäkoko varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa: Varhaiskasvatustilain luvussa 7 sekä valtioneuvoston asetuksessa varhaiskasvatuksesta määritellään henkilöstön mitoitus ja rakenne varsin tarkasti, joten ryhmäkoko on määrätty lain ja asetuksen tasolla. Esiopetuksessa noudatetaan Tampereella samoja suhdelukuja kuin varhaiskasvatuksessa. Neljää alle 3-vuotiasta lasta kohden ja seitsemää yli 3-vuotiasta kohden tulee olla yksi laissa mainittu työntekijä. Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea varhaiskasvatuksen tehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia.

Varhaiskasvatustilain luku 3 a säättää lapsen oikeudesta varhaiskasvatuksessa annettavaan tukeen. Tukea on saatava viivytystä tuen tarpeen ilmettyä ja lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Pyrimme Tampereella siihen, että mahdollisimman moni lapsi saa tarvitsemansa tuen lähipäiväkodissään. Tarvittaessa lapsi voidaan sijoittaa integroituun varhaiskasvatusryhmään, joita on tällä kaudella yhteensä 31 eri puolilla kaupunkia. Lisäksi tällä hetkellä on yksi varhaiskasvatuksen erityisryhmä sekä Erho-yksikön palvelut. Erityistä tukea Tampereella saa noin kolme prosenttia varhaiskasvatuksessa olevista lapsista ja noin 10 prosenttia esiopetuksen oppilaista. Esiopetuksessa noudatetaan perusopetuslain mukaista säätelyä tuen antamisessa. Integroituja esiopetusryhmiä on kaikilla kasvun ja opin poluilla, tällä kaudella yhteensä 20 ryhmää. Lisäksi on kahdeksan esiopetuksen erityisryhmää eri puolilla kaupunkia.

Talous ja perusopetus: Perusopetus sai kehysneuvotteluiden tuloksena talousarviopohjaan yhteensä 341 000 euroa lukuvuoden 2023-2024 osalta tunne- ja vuorovaikutustaitojen +0,5 vkt/ 4. ja 6. luokille. Sen lisäksi talousarvioprosessissa huomioidaan palvelutarpeen volyyminmuutos eli oppilasmäärän kasvu. Tilivuodelle 2024 kehukseen tätä varten on varattu +636 000 euroa.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Lisäksi vuodelle 2024 lisättiin rahoituspohjaan:

+1,2 M€ tuen suunnitelman edistämiseen -> 7 erityisluokkaa

+500 te alueelliseen eriytymiskehitykseen, alueellisen tasa-arvon ja hyvinvoinnin edistäminen: kaupungin eriytymiskehityksen ehkäisy

Yhteenveto: Tampereella on jo tehty paljon neurokirjon huomioimiseksi, mutta kehittämistarpeita on edelleen:

- Koulujen ja päiväkotien suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon erilaiset tarpeet ja mahdollistaa kaikkien osallistuminen ja oppiminen. Esteettömyys, aistiesteettömyys ja saavutettavuus ovat avainasioita erityisesti neurokirjon lapsille ja nuorille.
- Tarjoamme henkilöstölle lisää koulutusta kohtaamaan neurokirjon piirteitä omaavia lapsia ja nuoria sekä huomioimaan heidän erityistarpeensa koulujen ja päiväkotien arjessa.
- Seuraamme oppimisen tuen uudistusta ja varmistamme riittävän tuen saatavuuden myös neurokirjon omaaville oppilaille.
- Pyrimme pitämään opetusryhmät pieninä. Pienet opetusryhmät edesauttavat neurokirjon oppilaiden oppimista ja hyvinvointia.

Lukiokoulutus

Opetusryhmät useissa lukioissa kaikille pakollisilla opintojaksoilla ovat isoja (esim. 20–36 opiskelijaa/opetusryhmä). Isot opetusryhmät tuovat mukanaan hälyä ja niissä opettajan on vaikea huomioida kaikkien opiskelijoiden tarpeita. Pienryhmäopetuksen tuominen lukioihin vaatisi isoja lisäyksiä nykyisiin resursseihin. Lukioiden opiskelijamäärä on kasvanut kuuden viime vuoden aikana lähes tuhannella opiskelijalla ilman lisätiloja. Tämän vuoksi ryhmäkokojen pienentäminen ei ole ollut mahdollista.

Varsinaisia aistihuoneita Tampereen kaupungin lukioissa ei ole. Useat aistiyliherkät opiskelijat käyttävät lukiossa sekä oppitunneilla että välitunneilla usein vastamelukuulokkeita, ja joskus myös aurinkolaseja, huppua tai lippalakkia aistiärsyksiä rajaamaan. Yksittäistapauksissa luokissa on käytetty myös sermejä rauhoittamaan ja rajaamaan tilaa aistiherkälle opiskelijalle. Laajamittaisempi sermien käyttö luokissa voisi mahdollisesti tuoda apua erilaisissa työskentely- ja rauhoittumistilanteissa.

Osa lukioiden tiloista (mm. ruokalot) on akustiikaltaan kaikuja, joten keskittymistä tai rauhoittumista ruokailuun ne eivät tue. Esimerkiksi Teknillisellä lukiolla on ollut kohta parin vuoden ajan kokeilussa hiljaisen ruokailun tila rauhallisempaa ruokailuympäristöä kaipaaville. Olisi suotavaa, että tällainen mahdollisuus löytyisi jokaisesta Tampereen lukiosta.

Välituntien aikana lukioiden käytävät ovat usein meluisia eikä tiloja aistikuorman tasaamiseen juuri ole. Muutama yhden hengen tai pienen ryhmän puhelinkoppi lukion tiloissa voisi mahdollistaa melko pienin muutoksin aistiärsykeettömän ja hiljaisen tilan sitä tarvitseville.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Lukioiden opiskelijamäärä on kuitenkin kasvanut kuuden viime vuoden aikana lähes tuhannella opiskelijalla ilman lisätiloja, joten tilanne haastaa mahdollisuuden järjestää tiloja rauhoittumiseen tai erilliseen työskentelyyn ja pienryhmille. Pienryhmäopetuksen toteuttaminen edellyttää taloudellista panostusta ja esimerkiksi valinnaisuutta karsimalla sitä voidaan toteuttaa nykyistä enemmän. Tulevissa peruskorjauksissa ja uudisrakentamisessa aistiärsyккеettömät tilat pyritään huomioimaan jo suunnitteluvaiheessa.

Aistiesteettömyyden ja saavutettavuuden näkökulmasta on hyvä asia, että Tampereen kaupungin lukioilla ei juurikaan käytetä avoimia tiloja opetukseen. Aulatiloiissa saatetaan pitää lähinnä juhlia tai välituntioimintaa. Osallistuminen niihin ei ole aina pakollista ja tarpeen mukaan lukioilla joustetaan osallistumisista opiskelijakohtaisesti.

Monet opiskelijat kokevat digitaaliset oppimateriaalit haastaviksi hahmottaa. Tämän vuoksi useilla lukioilla on tarjottu mahdollisuutta lainata koululta paperinen oppikirja (perusteena lukivaikeus, neurologiset haasteet tai lukemista haittaava sairaus). Myös vieraskieliset opiskelijat ovat olleet oikeutettuja paperikirjalainaan. Osa näistäkin opiskelijoista käyttää kuitenkin mieluummin digikirjaa.

Neurokirjon opiskelijoiden osalta Ylioppilastutkintolautakunnan edellyttämiin erityisjärjestelyhakemuksiin riittää nykyään, että neurologiset tutkimukset on aloitettu ja lukion psykologi tai terveydenhoitaja kirjoittaa lausunnon, josta käy ilmi, että keskittymisvaikeutta on selvitetty ja haasteita on todettu. Lääkärin asettamaa neurokirjon diagnoosia ei tarvita erityisjärjestelyiden saamiseksi ylioppilaskirjoituksissa.

(<https://www.ylioppilastutkinto.fi/fi/tutkinnon-toimeenpano/maaraykset-ja-ohjeet/koesuoritusta-heikentavan-syyn-huomioon-ottaminen>)

Lukioissa on tiedostettu neurokirjolla olevien opiskelijoiden kohonnut syrjäytymisriski ja opiskeluhuollossa onkin viime vuosina panostettu neurokirjon opiskelijoiden tukemiseen. Tukea saa sekä erityisopettajilta että koulutetuilta nepsyvalmentajilta. Erityisopettajien määrää on lisätty viime vuosina ja lisätään edelleen. Lukiolaisen on mahdollista hakeutua myös lukiopaja LUPAn opiskelijaksi, mikäli koulunkäynti omalla lukiolla ei suju. Lukiopajassa opiskellaan väliaikaisesti pienryhmässä ja tarkoitus on palata sieltä omaan oppilaitokseen tai vaihtoehtoisesti siirtyä muuhun oppilaitokseen. Nepsyvalmennusta on mahdollista saada ilmaiseksi koulupäivän aikana. Valmennusta saadakseen ei tarvitse olla neurokirjon diagnoosia, vaan palvelua tarjotaan matalan kynnyksen palveluna. Lukioissa on menossa Opetushallituksen rahoittama Tuetaan älykkäästi -hanke, jonka yhtenä tavoitteena on lisätä ja kehittää samanaikaisopettajuuden malleja sekä kouluttaa opettajia tunnistamaan tuen tarpeen jo varhaisessa vaiheessa. Nämä tavoitteet tukevat myös neurokirjon opiskelijoiden huomioimista.

Yhteisöllistä työtä on lisätty ja kehitetty lukiokoulutuksessa viime vuosina voimakkaasti hankerahalla. Lukioille on laadittu menetelmäpakki, joka

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

sisältää tarkat toimintaohjeet yhteisölliseen työhön myös hankkeen jälkeen. Nämä kaikki edesauttavat myös tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Osana toisen asteen ja korkea-asteen nivelvaiheen siirtymää Tampereen kaupungin lukioiden erityisopettajat tekevät yhteistyötä Tampereen yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelija- ja tukipalveluiden kanssa. Erityisopettajat välittävät tietoa korkeakouluissa tarjottavista tukimuodoista ja niiden saavutettavuudesta omille opiskelijoilleen. Varsinaista opiskelijoiden tiedonsiirtoa eri oppilaitosten välillä ei tapahdu.

Ammatillinen koulutus

Rakennetun ympäristön osalta esteettömyys perustuu maankäyttö- ja rakennuslainsäädännössä (MRL) asetettuihin tavoitteisiin. Esteettömyyden edellytykset luodaan jo silloin, kun suunnitellaan maankäyttöä ja laaditaan kaavoja. Esteetön rakennus edistää ihmisten yhdenvertaisuutta, on kaikille käyttäjille toimiva ja turvallinen ja se huomioi liikkumisen helppouden lisäksi myös näkemis- ja kuulemisympäristön. Esteettömyys on osa kaikkien väestöryhmien yhdenvertaista oikeutta hyvään elinympäristöön. Tällä hetkellä Suomen esteettömyyslainsäädäntö ei kuitenkaan huomioi neurokirjon henkilöiden tilallisia erityistarpeita. Säädösten päivittäminen, neuroesteettömyyttä koskevien ohjeistusten laatiminen ja alan toimijoiden koulutus ovat keinoja, joilla voitaisiin jatkossa mahdollistaa oppilaitoksiin nykyistä neuromoninaisempia oppimisympäristöjä ja -tiloja. Neuromoninaisuus tulisi nähdä laajemmin kuin pelkästään aistiesteettömyyden ja rakennetun ympäristön kysymyksenä.

Tredulla on käytössään noin 120 000 m² oppimisympäristöjä sekä Tampereella että ympäristökunnissa. Rakennukset omistaa pääosin Tredun Kiinteistöt Oy ja kiinteistöjen rakennuttamis- ja ylläpitopalveluista vastaa Tampereen Tilapalvelut Oy. Em. toimijat huolehtivat Tredun palveluverkon kanssa yhteistyössä, että rakennus ja sen piha- ja oleskelualueet suunnitellaan ja rakennetaan niiden käyttötarkoituksen, käyttäjämäärän ja kerrosluvun edellyttämällä tavalla siten, että esteettömyys ja käytettävyys otetaan huomioon.

Tredussa oppimisympäristöt ovat pääsääntöisesti nykyaikaisia, viihtyisiä, muuntojoustavia ja pedagogisesti mielekkäitä tiloja, jotka mahdollistavat monimuotoisen opetuksen järjestämisen ja tarpeen mukaan opiskelijan vetäytymisen rauhallisempaan pienryhmätilaan. Opiskelijapalautteiden mukaan melu ja voimakkaat äänet aiheuttavat ajoittain jopa migreeniä ja stressiä, minkä vuoksi oppimisympäristöjen suunnittelussa tulisi kiinnittää erityisesti huomiota tilojen akustointiin. Osassa Tredun oppimisympäristöjä on opiskelijoille hiljaisen työn tiloja, mm. aistihuoneen tapainen tila, sekä mahdollisuus ruokailla hiljaiseksi tilaksi rajatulla alueella. Oppimisympäristöissä on myös sisustusratkaisuin pyritty mahdollistamaan rauhallinen oleskelu. Tiloihin on hankittu esim. kookkaita, pehmustettuja tuoleja, liikkeen mahdollistavia keinutuoleja, akustiikkalevyjä ja pöytiin sermejä sekä yhden tai useamman hengen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

työtiloja, jotka toimivat myös ympäristönsä akustoivana elementtinä. Oppimisympäristöt ja toimintamahdollisuudet on luotu sellaisiksi, että ne toimivat mahdollisimman monille, huomioiden myös tilojen käyttöasteen. Tilojen saavutettavuus ja aistiesteettömyys huomioidaan aina kohdennetusti osana normaalia toiminnan ja oppimisympäristöjen suunnittelua.

Oppilaitoksissa tehdyissä ympäristöterveyden terveydellisten olojen tarkastuksissa arvioidaan mm. melua, kaikumista ja valaistusta viranomaisen toimesta. Havaintojen pohjalta arvioidaan toimenpidetarpeet ja näitä toteutetaan joko tiloihin liittyvillä toimenpiteillä tai toiminnallisilla ratkaisuilla. Uusia tiloja rakennettaessa käyttäjät ja asiantuntijat ovat aktiivisesti mukana tilaohjelmassa, suunnittelussa ja rakennusprosessissa. Kampuksilla on panostettu kulkureitteihin, opasteiden ja merkintöjen selkeyteen sekä riittävään etukäteistietoon tiloista ja palveluista, millä tuetaan niiden saavutettavuutta. Tilojen saavutettavuutta ja aistiesteettömyyttä on kuitenkin tarpeen jatkossa tarkastella nykyistä systemaattisemmin neurokirjon ja muun erityisen tuen näkökulmasta osana normaalia toiminnan ja oppimisympäristöjen suunnittelua. Useimmat opiskelijat hyötyvät oppilaitoksen rauhallisista tiloista, joissa heillä on mahdollisuus omaan rauhaan ja keskittymiseen.

Tredussa erityisen tuen tarve on lisääntynyt viime vuosina kaikilla aloilla ja kampuksilla. Neurokirjon haasteet ovat lisääntyneet merkittävästi. Tämä edellyttää henkilöstön osaamisen kehittämistä koulutuksen ja erilaisten kehittämishankkeiden keinoin. Tredussa on tarjolla runsaasti laadukasta koulutusta henkilöstölle ja erilaisia projekteja, joiden tavoitteena on lisätä tietoisuutta ja osaamista erityisen tuen ja neurokirjon tarpeista. Tällä hetkellä muun muassa Pidetään Yhtä -hanke vastaa tähän tarpeeseen tarjoamalla henkilöstölle ja opiskelijoille erilaisia koulutuksia ja luentoja liittyen opiskelun tukeen, nepsy-osaamiseen, mielenterveyden vahvistamiseen ja yhteisöllisyyteen. Toki käytännön haaste on myös löytää toteutusmalleja, joilla opettajat pystyvät osallistumaan koulutuksiin. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opetusta opiskelijoille kuuluu yhteisten tutkinnon osien, mutta myös useiden oppiaineiden sisältöihin. Näiden taitojen opetuksen kehittämiseen tulisi kiinnittää huomiota nykyistäkin enemmän, esimerkiksi pajaopetusta lisäämällä. Erilaiset oppimispajat, joissa tuetaan opiskelijan arjen hallintaa, opiskeluvälmiuksien kehittymistä ja henkilökohtaista kasvua, tukevat samalla opiskelijan tunne- ja vuorovaikutustaitoja.

Tredun strateginen ohjelma tukee sosiaalista yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta. Opiskelijoiden erilaiset tarpeen huomioidaan myös Tredun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa. Suunnitelman pohjalta toteutetaan toimenpiteitä yhdenvertaisuuden edistämiseksi tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja oikeasuhtaisesti oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioiden.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Erityisen tuen tarpeet eri koulutusaloilla ja kampuksilla vaihtelevat, mutta palveluja on pyritty kehittämään kattavasti Tredussa. Joillakin aloilla on enemmän pienryhmätoimintaa, mutta suurin osa opiskelijoista saa erityisen tuen palveluja integroidusti. Erilaiset pienryhmät ja pajat ovat tarpeellisia etenkin niille opiskelijoille, joille opiskelu ammatillisessa koulutuksessa olisi muutoin liian haastavaa. Erityisen tuen tarpeen varmistamisessa erityisopettajien rooli on merkittävä. Lisäksi ammatilliset ohjaajat toimivat keskeisesti yhteistyössä erityisopettajien kanssa, jalkauttaen erityisopettajan, omaopettajan, opiskelijan ja huoltajan yhdessä laatimaa erityisen tuen suunnitelmaa (ETS). Erityisen tuen tarpeen kasvu aiheuttaa kuitenkin jatkuvaa painetta resurssien riittävyyden näkökulmasta. Erityisesti neurokirjon opiskelijoille riittävä henkilökohtainen ohjaus on opinnoissa etenemisen edellytys. Riittävällä tuella mahdollistetaan opiskelijan henkilökohtainen kasvu, työelämävalmiuksien kehittyminen, opintojen jälkeisen hyvän elämän valmiuksien rakentaminen ja työllistyminen sekä ennaltaehkäistään syrjäytymistä.

Tredussa tehdään suunniteltua ja organisoitua yhteistyötä perusopetuksen kanssa nivelvaiheen ohjauksessa. Nivelvaiheen ohjauksen kehittäminen koetaan tärkeänä neurokirjon opiskelijoiden kohdalla. Nivelvaiheen tiedonsiirto, ennakointi, tutustumiset uuteen oppilaitokseen ja huoltajien mukana olo ovat tärkeitä. Opinto-ohjauksen siirtymävaiheissa tärkeää on, että ohjaukseen on riittävät resurssit. Opinto-ohjaajauksen näkökulmasta on haastavaa, ettei Tampereella ole riittävästi tarjolla jatko-ohjauspaikkoja perusopetuksen päättävälle erityistä tukea tarvitseville nuorille. Ammatillisten erityisoppilaitosten opiskelupaikkoja pitäisi olla enemmän tarjolla. Myös hyvinvointialueen ja oppilaitosten sekä sosiaalihuollon toimijoiden välistä yhteistyötä tulisi kehittää kiinteämpään ja vastavuoroiseen suuntaan.

Tiedoksi

Kaupunginhallitus

Liitteet

1 Nuorisovaltuuston aloite

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 488

Lautakuntien ja jaostojen ym. sekä viranhaltijoiden ym. päätösten otto-oikeus

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus oli

Pöytäkirjoista ilmeneviä päätöksiä ei oteta kaupunginhallituksen käsiteltäväksi.

Perustelut

Kaupunginhallitukselle on saapunut seuraavat pöytäkirjat:

- Yhdyskuntalautakunnan ympäristö- ja rakennusjaoston 26.11.2024 pöytäkirja, johon kaupunginhallituksella on otto-oikeus ainoastaan kuntalain nojalla tehtäviin päätöksiin
- Tampereen Kaupunkiliikenne Liikelaitoksen johtokunnan 27.11.2024 pöytäkirja, johon kaupunginhallituksella on päätösten laillisuusvalvonnan edellyttämä otto-oikeus
- Asunto- ja kiinteistölahtakunnan 28.11.2024 pöytäkirja
- Luovan kirjallisen työn palkitsemistoimikunnan 2.12.2024 pöytäkirja
- Yhdyskuntalautakunnan 3.12.2024 pöytäkirja
- Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan 4.12.2024 pöytäkirja

sekä seuraavat viranhaltijapäätökset:

(julkiset päätökset liitteinen: <https://tampere.cloudnc.fi/fi-FI/Viranhaltijat>)

Apulaispormestari, kasvatus- ja opetuslautakunta sekä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta (2023-2025)

§ 12 Lausunto Opetushallitukselle luonnoksesta esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi, 04.12.2024

§ 13 Lausunto Opetushallitukselle luonnoksesta perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiksi, 04.12.2024

Hallinto- ja tukipalvelujohtaja

§ 20 Asiakirjahallinnon saatavan poistaminen kirjanpidosta ja perinnästä, 03.12.2024

Henkilöstöjohtaja

§ 35 Henkilöstöyksikön ohje: Tampereen kaupungin henkilöstö kehittäjänä -kilpailu, 29.11.2024

§ 36 Henkilöstöyksikön ohje: Työpuvut ja suojavaatetus, 04.12.2024

Johtaja, elinvoiman palvelualue

§ 99 Tampereen kaupungin toisen asteen koulutuksen ja Tampereen yliopiston välinen yhteistyö- ja hankintasopimus, 02.12.2024

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Johtaja, kaupunkiympäristön palvelualue

§ 122 Tampereen Infra Oy:ltä tilattavat rakennuskohteet 2024 lisätilaus numero 2, 02.12.2024

Johtaja, kilpailukyky ja innovaatiot

§ 56 Imagine the Citiverse 2025 -tapahtumaa koskeva asiantuntijapalvelun hankinta, 03.12.2024

Johtaja, sivistyspalvelujen palvelualue

§ 98 Palveluliikenteen avustajapalvelujen hankinta Tampereen Sarka Oy:ltä sidosyksikköhankintana, 29.11.2024

Kiinteistöjohtaja

§ 787 Ennakkolausunto etuosto-oikeuden käytöstä kiinteistökaupassa, 04.12.2024

Konsernijohtaja

§ 201 Kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen vuoden 2025 kokousten tilojen ja tapahtumatuotannon pienhankinta, 28.11.2024

§ 199 Lyhytaikaisen lainan nostaminen OP Yrityspankki Oyj:ltä, 28.11.2024

§ 200 Lyhytaikaisen lainan nostaminen Nordea Bank Oyj:ltä, 29.11.2024

§ 202 Lausunto Kansallisarkistolle päätösluonnoksesta

työvoimaviranomaisten työvoimapalvelutehtävien asiakirjojen pysyvästä säilytyksestä, 29.11.2024

§ 203 Valtionperinnön vastaanottaminen, 29.11.2024

§ 204 Lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi tekoälyasetuksen toimeenpanoa koskevaksi lainsäädännöksi, 03.12.2024

Opetusjohtaja, Tesoman, Kaarilan, Juhannuskylän ym. koulupolut

§ 52 Perusopetuksen apulaisrehtorin viran täyttäminen Wivi Lönnin koulussa, 05.12.2024

Opetusjohtaja, Hervannan, Kaukajärven, Linnainmaan, Kämmenniemen ym. koulupolut

§ 70 Perusopetuksen apulaisrehtorin viran täyttäminen Kämmenniemen koulussa, 05.12.2024

Pormestari

§ 165 Linja-autokuljetuksen järjestäminen Tapaninpäivänä 26.12.2024 joulutervehdystä varten, 04.12.2024

§ 166 Edustajien nimeäminen Pirkanmaan koulutusryhmään vuosille 2025-2026, 04.12.2024

§ 167 Vieraanvaraisuuden osoittaminen Pirkanmaan Maanpuolustuksen Tuki PMT:lle 21.1.2026, 04.12.2024

§ 168 Vieraanvaraisuuden osoittaminen The 53rd Annual Conference of the European Society for Engineering Education (SEFI) konferenssille 15.9.2025, 04.12.2024

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

§ 489

Tiedoksi merkittävät asiat

TRE:90/00.01.03/2024

Valmistelija / lisätiedot:
Herrala Leeni

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Päätösehdotus oli

Merkitään tiedoksi.

Esteellisyys

Puheenjohtaja Kalervo Kummola ilmoitti olevansa asianosaisena esteellinen kohdan 1) käsittelyyn. Esteellisyys todettiin hallintolain 28 §:n 1 momentin 1) kohdan perusteella ja hän poistui kokouksesta ennen tämän asian käsittelyä.

Kokouskäsittely

Puheenjohtaja Kalervo Kummolan ollessa estynyt, Anne-Mari Jussila siirtyi puheenjohtajaksi tämän asian käsittelyn ajaksi.

Perustelut

1) Pormestarin vuosiloma

2) Lautakuntiin menossa olevia asioita:

- Kasvatus- ja opetuslautakunta 10.12.2024
- Tampereen kaupunkiseudun joukkoliikennelautakunta 11.12.2024
- Asunto- ja kiinteistölautakunta 12.12.2024
- Alueellinen jätehuoltolautakunta 12.12.2024

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Muutoksenhakukielto

§478, §479, §480, §481, §482, §484, §485, §486, §487, §488, §489

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai valitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

-vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)

-virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)

-etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)

-varhaiskasvatuslain 57 §:n mukaista huomautusta tai huomion kiinnittämistä (Varhaiskasvatuslaki 63 § 2 mom.)

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Oikaisuvaatimus

§483

Oikaisuvaatimusohje

Oikaisuvaatimusohje

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Kuntien yhteisen toimielimen päätökseen saa oikaisuvaatimuksen tehdä myös sopimukseen osallinen kunta ja sen jäsen.

Oikaisuviranomainen

Oikaisua haetaan päätösotteessa mainitulta muutoksenhakuviranomaiselta.

Oikaisuvaatimus tulee toimittaa osoitteella:

Tampereen kaupunki
Kirjaamo
Frenckellinaukio 2 B, PL 487
33101 Tampere

Oikaisun voi lähettää myös virallisen sähköisen asioinnin lomakkeella osoitteessa <https://www.tampere.fi/asioi-kaupungin-kanssa> tai sähköpostilla kirjaamo@tampere.fi

Tampereen kaupunki ei vastaa sähköpostilla lähetetyn oikaisuvaatimuksen tietoturvasuudesta.

Oikaisuvaatimusaika

Oikaisuvaatimus on tehtävä **14 päivän** kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Tiedoksisaanti

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, 7 päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä, 3 päivän kuluttua sähköpostin lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana. Tiedoksisaantipäivää tai sitä päivää, jona päätös on asetettu nähtäväksi, ei lueta määräaikaan. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa tehtävän toimittaa ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimus

Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteineen.

Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusajan kuluessa oikaisuvaatimusviranomaiselle. Oikaisuvaatimuksen tulee olla perillä oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä klo

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

---

16 mennessä. Oikaisuvaatimuksen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.